

İQTİSADİYYAT

www.iqtisadiyyat.com

Həftəlik iqtisadi, ictimai-siyasi, müstəqil qəzet

Qiyməti razılaşma yolu ilə

Qəzet 1999-cu ildən çıxır

İ.Əliyev: “Pandemiya dövründə bütün imkanlarımız səfərbər olunmalıdır ki, biz bu vəziyyətdən az itkilərlə çıxa bilək”

İyulun 6-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Bakının Xətai rayonunda Fövqəladə Hallar Nazirliyinin Tibb Mərkəzinin koronaviruslu xəstələrin müalicəsi üçün nəzərdə tutulan modul tipli hospitalının açılışında iştirak ediblər. Fövqəladə Hallar Nazirliyinin Tibb Mərkəzinin modul tipli hospitalında yaradılan şəraitlə tanışlıqdan sonra dövlətimizin başçısı Azərbaycan Televiziyasına, İctimai Televiziya və “Xəzər” Televiziyasına müsahibə verib.

Prezident İlham Əliyev müsahibəsində:

- Birinci sualım bugünkü modul tipli xəstəxana ilə bağlı olacaq. Yaradılan şəraitlə tanış oldumuz. Bununla bağlı təəssüratlarınızı bölüşməyinizi xahiş edirəm.

- Təəssüratlar çox müsbətdir. Əsas odur ki, bu xəstəxana çox qısa müddət ərzində ərəşəyə gəlib və burada 800 xəstənin yerləşməsi nəzərdə tutulur. Nəzərə alsaq ki, COVID xəstələrinin sayı artmaqdadır, bizə əlavə carpayıların lazımdır və bu istiqamətdə işlər aparılır.

Bu xəstəxanada bütün lazımi şərait yaradılıb. Palatalar, laboratoriya, diaqnostika mərkəzi, həkimlər üçün yaxşı şərait vardır. Ən önəmli odur ki, bu xəstəxana 800 carpayılıqdır. Bu ərazidə təqribən bir ay-ay yarım ərzində yeni xəstəxana inşa ediləcək. O da modul tipli xəstəxana olacaq. Orada carpayıların sayı 1300-ə qədərdir. Yəni, təqribən iki ay ərzində biz 2 mindən çox xəstəni yerləşdirə biləcəyik. Beləliklə, xəstəliklə mübarizədə bizim əlavə imkanlarımız olacaqdır. Modul tipli 5 xəstəxana artıq fəaliyyətdədir. Bu xəstəxanaların tez bir zamanda inşa edilməsi onu göstərir ki, biz həтта seyt-not vəziyyətdə lazımi addımları ata bilirik. Hazırda ölkəmizin 45 xəstəxanasında koronavirus xəstələri müalicə alırlar.

Bu il istifadəyə verilmiş “Yeni klinika”da hazırda 350 xəstə müalicə alır. Biz qısa müddət ərzində orada carpayıların sayını 700-750-yə çatdıracağıq. Ona görə hesablamaq çətin deyil ki, əgər buna ehtiyac yaranarsa, biz qısa müddət ərzində 5 mindən çox xəstəni yerləşdirə biləcəyik - yəni, xəstəxanalarda 2100, modul tipli 15 xəstəxanada 3 min, “Yeni klinika”da əlavə 350.

- Cənab Prezident, dünyada, o cümlədən ölkəmizdə koronavirus pandemiyası ilə bağlı vəziyyəti qiymətləndirməyinizi istərdik.

- Bildiyiniz kimi, dünyada koronavirus xəstəliyi daha geniş vüsət alır. Bizim kimi, bəzi ölkələr yumşalma tədbirlərindən sonra gördülər ki, xəstəliyin yayılma tempi geniş vüsət alıb. Ona görə indi dünyada bir çox ölkələr yenidən məhdudlaşdırıcı tədbirlərə qayıdırlar. Hesab edirəm ki, bu, düzgün qərardır.

Bizə gəldikdə, bəri başdan bütün qabaqlayıcı tədbirlərin görülməsi ilə vəziyyəti nəzarətdə saxlaya bildik və bu gün də vəziyyət nəzarət altındadır. Əlbəttə, biz pandemiyanın ilk günlərindən çox önəmli addımlar atdıq. Fevral ayında bizim cəmi 6 laboratoriyamız var idi. Hazırda bu laboratoriyaların sayı 29-ə çatıb və 15 yeni laboratoriya sifariş edilib, gələcək və laboratoriyaların sayı

44-ə çatacaqdır. Bu günə qədər 500 mindən çox test aparılıb və adambaşına düşən testlərin sayına görə Azərbaycan dünyada təqribən 40-cı yerdədir.

Əlbəttə, hər bir məsələ müqayisə tələb edir və deyə bilərəm ki, bizimlə əhalisi eyni olan bəzi inkişaf etmiş ölkələrdə yoluxanların sayı 60-70 mindir, ölənlərin sayı 10 mindir. O ölkələrin səhiyyə sistemi bir çox hallarda nümunə kimi göstərilirdi. Bu, onu göstərir ki, heç bir ölkə tam şəkildə özünü sığortalamış hesab edə bilməz və bu xəstəlik sərhəd tanımır. Ona görə beynəlxalq əməkdaşlığa daha böyük ehtiyac var və Azərbaycan bu istiqamətdə lazımi addımları atır. Pandemiya dövründə bütün imkanlarımız səfərbər olunmalıdır ki, biz bu vəziyyətdən az itkilərlə çıxa bilək.

- Cənab Prezident, pandemiya başladığı gündən bəri Azərbaycan Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı ilə sıx əməkdaşlıq edir. ÜST Azərbaycanı koronavirusla mübarizədə nümunəvi ölkə adlandırır. İstərdim ki, bu təşkilatla əlaqələrimizi və əməkdaşlığımızı qiymətləndirəsiniz.

- Biz ilk gündən Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı ilə təmasda idik. Çünki bu təşkilat dünya miqyasında bu işlərə cavabdehlik daşıyan birinci təşkilatdır. Onların mütəxəssislərini dəvət etdik. Dediğiniz kimi, Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı Azərbaycanda görülmüş işlərə yüksək qiymət vermişdir, həm birinci mərhələdə, ondan sonrakı mərhələdə və bu gün. Bu gün də biz sıx əlaqədəyik və hesab edirəm ki, bu təşkilatla hər bir ölkə çox sıx əməkdaşlıq etməlidir. Bildiyiniz kimi, ÜST-nin Baş direktoru Azərbaycan tərəfindən təşkil olunmuş Zirvə görüşlərində də iştirak edib. Hesab edirəm ki, pandemiyanın sonra da biz bu təşkilatla əməkdaşlığımızı uğurla davam etdirəcəyik.

- Cənab Prezident, koronavirus pandemiyasının ölkəmizin sosial-iqtisadi sahələrinə təsiri necədir?

- Əlbəttə, bu pandemiya təsirsiz ötürmədi. Dünya iqtisadiyyatına

böyük zərbə vuruldu və Azərbaycan da dünya iqtisadiyyatının bir parçası olduğu üçün təbii ki, bu, bizim vəziyyətimizə də mənfi təsir göstərmişdir.

Biz bu il çox böyük ümidlərlə, böyük planlarla başlamışdıq. İlin ilk aylarında iqtisadi göstəricilərimiz kifayət qədər yüksək idi. Biz hesab edirdik ki, 2020-ci il son vaxtlar apardığımız islahatların nəticəsində gözəl nəticələrə verə biləcək il olacaqdır. Ancaq əlbəttə ki, pandemiya bizim bütün planlarımıza da müdaxilə etdi və biz şüurlu şəkildə çox sərt məhdudlaşdırıcı addımlar atdıq, o cümlədən ticarət sahəsində, digər sahələrdə. Təxmin edirdik ki, iqtisadiyyatımız tənəzzüllə uğrayacaq. Azərbaycan iqtisadiyyatı beş ayın yekunlarına görə 1,7 faiz tənəzzüllə uğradı. Altı ayın yekunları yəqin ki, bir neçə gündən sonra məlum olacaq. Amma bilirsiniz, bu, bərpa ediləcək. Ona görə mən bir daha demək istəyirəm ki, seçim qarşısında olanda bizim seçiminiz birmənalı, tərəddüdsüz idi, insanların sağlamlığı ön plandadır, iqtisadiyyat ikinci plandadır. Amma buna baxmayaraq, biz heç bir sosial layihəni təxirə salmadıq, xitə sar etmədik. Əksinə, bu il büdcə

xətti ilə reallaşan sosial layihələr keçən ilə nisbətə daha təsirli. Misal üçün, ən həssas təbəqəyə aid olan layihələr bu il daha böyük həcmdə icra edilir. Məsələn, bu il məcburi köçkünlər üçün rekord sayda binalar tikiləcək, 7 mindən çox köçkün ailəsi yeni mənzillərlə təmin ediləcəkdir. Şəhid ailələri üçün bu il rekord sayda - 1500 mənzil istifadəyə veriləcək, adətən ildə təqribən 700-800 mənzil təqdim edilir. İyirmi il orduda qüsursuz xidmət etmiş hərbiçilərə bu il 400-dən çox mənzilin verilməsi nəzərdə tutulur. Biz ünvanlı sosial yardım alanların sayını artırdıq. Bu rəqəm təqribən 85 minə yaxınlaşır - 85 min ailə, yəni, 300 mindən çox insan. Digər önəmli sosial layihələr icra edildi. Bildiyiniz kimi, işsizləri, o cümlədən qeyri-formal sahədə işləyənləri dəstəkləmək, pandemiyanın zərər çəkmiş sahələrdə çalışan insanlara maddi yardım göstərmək və digər məqsədlər üçün təqribən 3 milyard manat vəsait nəzərdə tutulur və o vəsaitin bir hissəsi artıq xərclənib. Ona görə biz nə qədər vəsait lazımdırsa, o qədər də ayracağıq.

Digər tərəfdən, baxmayaraq ki, iqtisadiyyatımız tənəzzüllə uğrayıb, amma bəzi sahələrdə inkişaf da var. Misal üçün, kənd təsərrüfatı. Biz beş ayın yekunlarına görə bu sahədə 3 faizdən çox artım gördük. Kənd təsərrüfatı sahəsində aparılan islahatlar və şəffaflıq bu gün çox yaxşı nəticələrə gətirib çıxarı. Qeyri-neft sənayesi sahəsində artım beş ay ərzində 16 faiz olub. Bu da son illər ərzində sənayeləşmə prosesinin təzahürüdür. Ona görə mən hesab edirəm ki, biz bütövlükdə bu ilə də lazımi səviyyədə başa vuracağıq. Dünya bazarlarında neftin qiymətinin kəskin düşməsinə baxmayaraq, altı ay ərzində bizim valyuta ehtiyatlarımız cəmi 98 milyon dollar azalıb. Biz daha da böyük düşmə, tənəzzül gözləyirdik. Əgər bizim büdcə misalə neftin qiyməti 55 dollar hesablanıbsa, altı ay ərzində neftin orta qiyməti 38 dollar olub. Yəni, bu, bizim üçün böyük itkidir. Həтта bildiyiniz prinsip əsasındadır. Qoşulmama Hərəkatında sədrlik isə seçkilər yolu ilədir. Biz hər iki təşkilata sədrliyi təxminən eyni vaxtda - keçən ilin oktyabrında öz üzərimizə götürmüşük.

lemlərlə üzləşəcək. Bilirsiniz, Azərbaycan xalqı bu iyrənc mənzərəni görərkən bir daha əmin olur ki, kim kimdir. Əgər neftin qiyməti uzun müddət aşağı səviyyədə olarsa, biz istər-istəməz investisiya xərclərimizi azaltmalı olacağıq. Belə olan halda işsizlik artacaq. Biz məcbur olub sosial xərcləri ixtisar edəcəyik və insanlar bundan əziyyət çəkəcəklər. Hesab edirəm ki, bu gün neftin qiymətinin düşməsinə sevinən bir Ermənistandır, bir də özünü müxalifət adlandıran antimillilərə. Çünki hər ikisi Azərbaycan dövlətçiliyinə düşmənçilik hissləri ilə yaşayır. Bunu Azərbaycan xalqı bilməlidir. Amma mən demişəm, neftin qiyməti həтта 14 dollar da olsa, biz ayaqda duracağıq. Çünki biz son illər ərzində o qədər böyük iqtisadi-maliyyə potensialı yaratmışıq ki, istənilən böhranla bacara biləcəyik.

İqtisadi sahədə bir məsələyə də toxunmaq istəyirəm. Bildiyiniz kimi, hazırda kölgə iqtisadiyyatına qarşı çox ciddi mübarizə aparılır və bu mübarizə özünü göstərir. Həm biznes cəmiyyəti bunu görür və qiymətləndirir, eyni zamanda, biznes qurumlarında fəaliyyət göstərən vətəndaşlar. Bu il yüz mindən çox əmək müqaviləsi imzalandı. Əslində bu, qeyri-formal məşğulluğun ağardılması deməkdir.

- Cənab Prezident, belə bir dövrdə şəxsən Siz beynəlxalq arenada bir sıra təşəbbüslər irəli sürmüşünü. Biz buna misal olaraq Türk Şurasının və Qoşulmama Hərəkatının Zirvə toplantılarını göstərə bilərik. Necə düşüncünüz, bu təşəbbüsləri Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzunun göstəricisi kimi dəyərləndirmək olarmı?

-Təbii ki. Bilirsiniz, mən hesab edirəm ki, hər bir ölkə, - hər halda biz Azərbaycanın mövqeyini bunda görürük, - hər hansı bir təşkilatda fəaliyyəti tam icra etməlidir. Yəni, bu fəaliyyət, xüsusilə sədrlik fəaliyyəti formal xarakter daşıyamalıdır, halbuki daşıya da bilər. Çünki Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasına sədrlik növbəliklik prinsip əsasında. Qoşulmama Hərəkatında sədrlik isə seçkilər yolu ilədir. Biz hər iki təşkilata sədrliyi təxminən eyni vaxtda - keçən ilin oktyabrında öz üzərimizə götürmüşük.

Bakıda iki Zirvə görüşü keçirilmişdir. Qoşulmama Hərəkatına üzv ölkələrin və Türk Şurasının Zirvə görüşləri çox uğurlu keçdi. Qəbul edilmiş sənədlərdə Azərbaycanın bu təşəbbüsü və bu sahədə oynadığı rol, həmrəyliyə hesablanmış addımları yüksək qiymət almışdır.

- Cənab Prezident, Sizin BMT Baş Assambleyasının xüsusi sessiyasının keçirilməsi təşəbbüsü-nüzün əleyhinə səs verən yeganə ölkə Ermənistan idi. Bunu nə ilə əlaqələndirirsiniz? Bu, Ermənistanın bizə qarşı olan nifrətidir, yoxsa özünü dünyadan təcrid etməsidir?

- Yəqin ki, hər ikisidir. Hesab edirəm ki, bunun əsas səbəbi Ermənistanda hökm sürən və dövlət tərəfindən təbliğ edilən Azərbaycanafobiya, Azərbaycan dövlətinə, Azərbaycan xalqına nifrətin təzahürüdür. Ancaq Ermənistan özü-özünü çox pis vəziyyətə qoydu. Siz qeyd etdiyiniz kimi, özünü dünyadan təcrid etdi. Çünki bu təşəbbüsün əleyhinə çıxmaq ağılsızlıqdır və qeyri-rasional düşüncənin məhsuludur. Çünki biz bu təşəbbüsü irəli sürəndə bir məqsədi güdürdük ki, artıq dünya miqyasında sayələrimizi birləşdirək. Bu təşəbbüslə əlaqədar bizim konkret təkliflərimiz də olacaqdır. Çünki türk dünyasında biz bunu keçirdik, 120 ölkəni əhatə edən Qoşulmama Hərəkatı çərçivəsində keçirdik. İndi biz dünya miqyasında bunu keçirmək istəyirik ki, burada vahid bir yanaşma tətbiq olunsun, ölkələr özlərinə qapanmasın, inkişaf etmiş ölkələr ağır vəziyyətdə olan ölkələrə kömək göstərsinlər. Biz bunu görmürük. İndi biz görürük kim kimə kömək göstərir.

- Cənab Prezident, Siz Ermənistanın beynəlxalq təşkilatlarda addımlarından danışırdınız. Ancaq bu ölkənin daxilində də demokratiyanın, insan haqlarının pozulması halları geniş vüsət alır. Avropa təşkilatları isə bütün bunlara göz yumur. Sizcə, bu, nə ilə əlaqədardır?

- Hesab edirəm ki, bunun əsas səbəbi erməni lobbisi və onun maliyyə vəsaitidir. Erməni lobbisi Ermənistanı bütün təşkilatlarda müdafiə edir. Mən bunu şəxsən Avropa Şurası Parlament Assambleyasında

Azərbaycan nümayəndə heyətinin başçısı kimi görmüşəm. Yəni, Ermənistan tamamilə tənqiddən kənarda idi. O vaxt ermənipərəst deputatlar və əslən Avropa ölkələrindən olan varlı ermənilər bütün imkanlardan, öz maliyyə imkanlarından istifadə edib Ermənistanı bütün tənqidlərdən qoruyurdular. Ermənistanda insan haqlarının və demokratiyanın pozulması bu günün işi deyil. Ermənistanda heç vaxt demokratiya olmayıb.

Ancaq Azərbaycanın məqsədyönlü fəaliyyəti ona gətirib çıxarıb ki, Ermənistanın üzərində mövcud olan çətir artıq dəşilib. Biz onların əsl mahiyyətini üzə çıxarıyıq, onların faşist mahiyyətini ifşa edirik. Faşist Nj-dəyə abidə ucaldan və bu abidəni müdafiə edən faşistdir. Bunu biz deyirik və artıq dünya miqyasında bu fakt haqqında kifayət qədər məlumat var. Mən bu məsələni qaldırmayana qədər heç kim bu haqda danışmırdı. Mən bu məsələni qaldırdım və buna geniş beynəlxalq dəstək təmin edildi. İndi artıq hər kəs bilir ki, Njde faşist olubdur. Bu faşist onların qəhrəmanlıq simvoludur. Onların işğalçılıq siyasəti ifşa edilib. Artıq son vaxtlar bütün aparıcı beynəlxalq təşkilatların sənədlərində Azərbaycanın ərazi bütövlüyü birmənalı şəkildə dəstəklənir və işğal haqqında kifayət qədər dolğun məlumat var.

Ancaq baxın, beynəlxalq təşkilatlar, -indi bunu bir çox adamlar deyir, - buna nə reaksiya verir? Heç bir reaksiya vermir. Haradadır ATƏT-in media üzrə nümayəndəsi? Hansı ki, gecə-gündüz Azərbaycan haqqında iftirlar uydurur və indi dəridən-qabıqdan çıxır ki, öz vəzifəsində qala bilsin. Niyə səsini çıxarmır? Niyə Ermənistan tənqid olunmur? Mən bütün bu sualları verirəm və bu suallar cavabsız qalır, bu suallara cavab verilmir. Çünki sərf etmir. Nə cavab verəcəklər? Cavab verəcəklər ki, biz saxtakarıq? Sadəcə olaraq, susmağa üstünlük verirlər.

- Cənab Prezident, mənim sualım Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlıdır. Bu yaxınlarda ATƏT-in Minsk qrupu da bəyanat yayıb. Ümumiyyətlə, son dövrlərdə danışıqlarda hansı proseslər gedir və danışıqlar prosesində hər hansı bir dəyişiklik varmı?

- Keyr. Bizim mövqeyimizdə hər hansı bir dəyişiklik yoxdur, ola da bilməz. Çünki bizim mövqeyimiz haqq-ədalət mövqeyidir. Bizim mövqeyimiz həm tarixi ədalətə, eyni zamanda, beynəlxalq hüquqa əsaslanır. Mənim bu məsələ ilə bağlı kifayət qədər açıqlamalarım olub, o cümlədən beynəlxalq tədbirlər çərçivəsində və bunu artıq bilməyən yoxdur. Ona görə bizim mövqeyimizdə hər hansı bir dəyişiklik mümkün deyil, münaqişə ölkəmizin ərazi bütövlüyü çərçivəsində həll olunmalıdır. Heç vaxt Azərbaycan torpaqlarında ikinci erməni dövlətinin yaranmasına icazə verilməyəcək. İşğal edilmiş bütün torpaqlar işğalçılardan azad edilməlidir, Azərbaycan vətəndaşları öz dədə-baba torpaqlarına qayıtmalıdır. Bu, prinsiplərin mövqeyidir və dünya birliyi bu mövqeyi dəstəkləyir.

İ.Əliyev: “Azərbaycan Avrasiyanın yeni önəmli nəqliyyat-logistika mərkəzlərinin birinə çevrilmişdir”

İyulun 2-də Əfqanıstan Prezidentinin təşəbbüsü ilə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev, Əfqanıstan Prezidenti Məhəmməd Əşrəf Qani və Türkmənistan Prezidenti Qurbanqulu Berdiməhəmmədovun videokonfrans vasitəsilə görüşü keçirilib.

Dövlətimizin başçısı görüşdə çıxış edib. O, görüş iştirakçılarını salamlayaraq, deyib: Azərbaycanı Əfqanıstan və Türkmənistan ilə sıx dostluq və qardaşlıq əlaqələri birləşdirir. Azərbaycan 2002-ci ildən NATO-nun Əfqanıstanda sülhməramlı missiyalarında iştirak edir. Biz Əfqanıstanda sülhün və sabitliyin bərqərar olunmasına hərbi qüvvə, multimodal tranzit, təlim və maliyyə yardımı təminatı ilə töhfə vermişik. Azərbaycanın “Qətiyyətli Dəstək” missiyasındakı sülhməramlılarının sayı 2018-ci ildə 30 faiz artırılaraq 120 nəfərə çatdırılmışdır. Azərbaycanla nəqliyyat sektoruna qoyulmuş böyük investisiyalar sayısında müasir nəqliyyat və logistika infrastrukturunu yaradılmışdır. 2018-ci ildə 15 milyon ton yük və 100 min konteyner yükəşirmə qabiliyyətinə malik Ələt Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanı istifadəyə verilmişdir. Gələcəkdə bu limanın imkanları 25 milyon ton yükə və 1 milyon konteynerə qədər artırılı bilər.

Azərbaycan Xəzər dənizində 260 gəmidən ibarət ən böyük donanmaya malikdir. Azərbaycanda fəaliyyət göstərən müasir gəmiqayırma zavodunda 2013-cü ildən bu günə qədər 10 gəmi tikilmiş, 140 gəminin və platformaların təmiri həyata keçirilmişdir. Azərbaycan, eyni zamanda, avtomobil yollarının inkişafına böyük əhəmiyyət verir. Son 16 ildə Azərbaycanda 16 min kilometr avtomobil yolu çəkilmişdir.

2017-ci ildə Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu istismara verilmişdir. Hesab edirəm ki, bu, tarixi hadisədir. Təsədüfi deyil ki, bu yolu “Dəmir İpək yolu” deyilir. Bu layihə qitələri birləşdirir. Azərbaycan Asiya və Avropa arasında yerləşən ölkə kimi Avrasiya məkanında nəqliyyat-logistika sahəsinə böyük töhfələr verir. Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu ilə 2020-ci ilin ilk altı ayında daşınmış yüklərin həcmi 2019-cu ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 3,7 dəfə çoxdur. Şərq-Qərb nəqliyyat dəhlizi artıq tam şəkildə fəaliyyət göstərir. 2019-cu ildə bu dəhlizlə 8,7 milyon

ton yük daşınmışdır. Bu ilin ilk dörd ayı ərzində bu rəqəm artıq 3 milyon tona çatmışdır. Azərbaycan, eyni zamanda, Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizinin fəal iştirakçısıdır.

Lapis Lazuli marşrutunun 2018-ci ildə Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu ilə birləşdirilməsindən sonra artıq Əfqanıstandan yüklər Türkmənistandan Azərbaycana, daha sonra Qərb istiqamətində daşınmağa başlanmışdır. Azərbaycan yük təyyarələri ilə həmin dövrdə ölkəmizə və digər ölkələrə məxsus 12 min tona yaxın yükü Əfqanıstana çatdırmışdır. Azərbaycan etibarlı tranzit ölkəsi kimi dünya arenasında özünü təsdiqləyib. Ölkəmiz Avrasiyanın yeni önəmli nəqliyyat-logistika mərkəzlərinin birinə çevrilmişdir.

Bu günlərdə mənim daha bir təşəbbüsüm – BMT Baş Assambleyanın COVID-19 pandemiyasına həsr olunmuş dövlət və hökumət başçıları səviyyəsində videokonfrans vasitəsilə xüsusi sessiyasının keçirilməsi təklifim dünyanın 130-dan çox ölkəsi tərəfindən dəstəklənmişdir.

Biz Şərq-Qərb nəqliyyat dəhlizinin imkanlarının daha da artırılması üçün səylərimizi davam etdirməliyik. Avropa İttifaqının Şərq-Qərb nəqliyyat dəhlizinə marağı artmaqdadır. 2019-cu ilin iyul ayında Azərbaycana səfər etmiş Avropa İttifaqı Şurasının prezidenti cənab Donald Tusk Ələt Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanına gətmiş və limanın imkanları ilə yerində tanış olmuşdur. Artıq bir neçə Avropa ölkəsi bu dəhlizə qoşulmuşdur. Azərbaycanın xarici siyasətində ikitərəfli əməkdaşlıqla yanaşı, üçtərəfli əməkdaşlıq konsepsiyası da mühüm yer tutur. İnənəram ki, bugünkü üçtərəfli görüşümüzün nəticələri uğurlu olacaq, regional əməkdaşlığa və iqtisadi inkişafa töhfə verəcəkdir.

Konfransda Türkmənistan Prezidenti Qurbanqulu Berdiməhəmmədov və Əfqanıstan Prezidenti Məhəmməd Əşrəf Qani ölkələrinin iqtisadi potensialından danışaraq bu sahədə əməkdaşlıq imkanlarının geniş olduğunu bildiriblər. Məhəmməd Əşrəf Qani Azərbaycanın və Türkmənistanın özəl şirkətlərini Əfqanıstanla müştərək müəssisələr yaratmağa dəvət edərək ölkəsində geniş çeşiddə mərmər istehsal edildiyini qeyd edib.

“Əminəm ki, bütün dünyada turizm sahəsi bərpa olunacaq”

Bu sözləri Prezident İlham Əliyev iyunun 30-da BMT-nin Ümumdünya Turizm Təşkilatının təşəbbüsü ilə bu təşkilatın Baş katibi Zurab Pololikaşvili arasında keçirilən videokonfransda deyib.

Prezident İlham Əliyev qeyd edib ki, turizm pandemiyə şəraitində ən çox zərər çəkmiş sahələrdən biridir. Ona görə ki, pandemiya dövründə turist axını təbii olaraq çox azalıb, lakin postpandemiya dövründə də bu sahənin bərpa olunması, əlbəttə, müəyyən məhdudiyyətlərlə bağlı olacaq.

Dövlət başçısı deyib: Bildiyiniz kimi, son vaxtlar Azərbaycana gələnlərin sayının xeyli artması müşahidə olunurdu. Keçən il rekord göstərici qeydə alınıb – 3 milyondan çox əcnəbi vətəndaş Azərbaycana səfər edib. Faiz nisbətində desək, turist axını təqribən 15 faiz artıb. Son 4-5 ildə orta illik artım göstəricisinin 10-24 faiz həddində olmasını nəzərə alsaq, deyə bilərik ki, bu sahə çox geniş vüsət alıb. Biz şadlıq ki, özəl sektor bu sahəyə fəal sərmayə qoyur, dövlət də dəstək göstərir. Pandemiya dövründə biz bu sahədə işləyən insanlara maddi dəstək göstərmişik, çünki onlar praktiki olaraq işsiz qalıblar. Sahə bərpa olunmağa başlayana qədər bu dəstək göstəriləcək.

BMT-nin Ümumdünya Turizm Təşkilatının Baş katibi Zurab Pololikaşvili son 2 ayda təşkilatın həyata keçirdiyi işlərdən danışaraq qeyd edib ki, qurum tərəfindən ilk gündən regionlar üzrə fəal ölkələrin, aidiyyəti beynəlxalq təşkilatların daxil olduğu böhran komitəsi yaradılıb, “Evdə qal ki, sabah səyahət edəsən” adlı kampaniya elan olunub.

Prezident İlham Əliyev: Pandemiya dövründə dünya ölkələrinin çoxu, o cümlədən Azərbaycan da öz sərhədlərini bağlayıb. Azərbaycanda biz bu istiqamətdə çox fəal irəliləmişik. Əvvəlcə infrastruktur layihələrindən, ölkəmizin təqdimatı ilə bağlı layihələrdən, sərgilərdə iştirak etməkdən, müxtəlif beynəlxalq tədbirlərin keçirilməsindən başladıq. Deməliyəm ki, Azərbaycanda turizmin sürətli inkişafı çox cəhətdən Formula 1 yürüşlərinin keçirilməsi ilə bağlı idi. Birinci yürüş keçiriləndən dərhal sonra turizmin artmasını gördük. Dediym kimi, hər il bu potensial artır və müxtəlif məlumatlara görə əcnəbilər Azərbaycanda hər il təqribən 1,5-2 mld. dollar pul xərcləyirlər. Yəni, bu, bizim iqtisadiyyata böyük valyuta axını deməkdir. Buna görə də turizm sənayesinin yaradılması üçün çox böyük qüvvə sərf etmişik və otel biznesi ilə məşğul olan iri firmalar, dünyanın aparıcı brendləri Azərbaycana gəliblər.

Zurab Pololikaşvili: Mən özəl sektoru bu cür dəstəklədiyinizə görə Sizə bir daha təşəkkür etmək istəyirəm. Sizin rəhbərliyinizlə sərf olunmuş qüvvəni və qoyulmuş sərmayələri öz gözümlə görmüşəm. Son 3-5 ildə ölkəmizdə turizmə aid rəqəmlərin necə dəyişməsinə özümlə görmüşəm. Məsələn, Formula 1 kimi layihələr, mehmanxana biznesinə kapital qoyuluşu – bütün bunlar rəqəmlərlə əks olunub.

Prezident İlham Əliyev: Əminəm ki, bütün dünyada turizm sahəsi bərpa olunacaq. Bu, birmənalı olaraq belədir, sadəcə, vaxt tələb edir. Biz bu sahəyə sərmayə qoyulmasını bundan sonra da davam etdirəcəik, əcnəbi turistlər üçün daha yaxşı şərait yaradacağıq.

Sahibkarlığın stimullaşdırılması, yerli istehsala dəstək, iqtisadi hədəflər

Azərbaycanda iqtisadiyyat üçün yeni istiqamətlər formalaşıb. Bu istiqamətlər idxaldan asılılığın azaldılması, qeyri-neft əmtəə və xidmət ixracının genişləndirilməsi, qeyri-neft emal sənayesinin inkişafının sürətləndirilməsi, biznesin bank kreditlərinə çıxışının genişləndirilməsi, dövlət investisiyalarının iqtisadi səmərəsinin artırılması, özəl investisiyaların dominant rolunun təmin edilməsi, kiçik və orta sahibkarlığın iqtisadi artımın başlıca qüvvəsinə çevrilməsi, şəffaflığın yüksəldilməsi və kölgə iqtisadiyyatının səviyyəsinin minimuma endirilməsindən ibarətdir. Yeni hədəflərə gedən yolda əldə edilmiş ilk natiçələr müsbətdir.

Yerli istehsalın dəstəklənməsi

Cari ilin birinci rübünün sosial-iqtisadi yekunlarına görə, kənd təsərrüfatı məhsulları və ərzaq ixracı ötən ilin eyni rübü ilə müqayisədə 4 faiz artıb. Qızıl ixracı 17 faiz və kimya sənayesi məhsulları 14 faiz artıb. Eyni dövrdə kənd təsərrüfatı məhsullarının və ərzağın idxalı 5 faiz azalıb. Ərzaq məhsullarında daxili istehlakla, o cümlədən idxalla ixrac arasında fərqin əhəmiyyətli dərəcədə azalması müsbət haldır. Azərbaycan hökuməti hazırda yerli istehsalın dəstəklənməsi və idxaldan asılılığın azaldılmasına çalışır. Ölkəmizə xarici bazarlardan bir çox məhsullar daxil olur. Bu məhsullar arasında ən çox idxal olunan mallar ət, süd, kərə yağı və meyvə-tərəvəzdür. Məsələn, Azərbaycan bit-

ki yağları ilə özünü 48 faiz təmin edir. Ancaq bu 48 faizin 80 faizi xaricdən gələn xammaldır. Kərə yağı ilə isə 76 faiz özümüzü təmin etmə əmsəlidir. Bunun içində 10 faiz xarici komponent var, bu da qablaşdırma ilə bağlıdır. Şəkər və şəkərdən hazırlanan məhsullar – özümüzü təmin etmə əmsəli 115 faizdir. Ancaq bunun tərkibində 73 faiz xarici xammal var. Əksər hallarda idxal məhsulun istehsalı, emalı və qablaşdırılması üçün cəlb edilən texniki avadanlıqlarla bağlı olur. Halbuki bu imkanların ölkə daxilində yaradılması mümkündür. Bu sahədə görülən işlərin sürətləndirilməsi və sahibkarların fəaliyyətinin stimullaşdırılması üçün onlara yeni imkanlar yaradılıb.

Kreditlər, güzəştlər, tətillər

Azərbaycanda koronavirus pandemiyası şəraitində onun iqtisadiyyata təsiri nəzərə alınaraq dərhal çevik dəstək proqramları həyata keçirilib və sahibkarların dəstəklənməsi istiqamətində yeni alətlər təqdim edilib. Bu alətlərə maddi dəstək, vergi güzəştləri və tətilləri, Sahibkarlığın İnkişafı Fondu tərəfindən güzəştli kreditlərin verilməsinin təkmilləşdirilməsi və sair daxildir. Həmçinin dəstək tədbirlərinin davamı olaraq ölkədə xüsusi vergi rejimi təmin edilib və onlar üçün bizneslərini gözləyən risklər minimuma endirilib. Pandemiya şəraitində sahibkarlığın inkişafı və istehsalın dəstəklənməsi üçün kreditləşmə sistemi təkmilləşdirilib.

Belə ki, kreditlərin verilməsində yeni sistem yaradılıb və dövlət zəmanəti ilə sürətli kreditlər təqdim edilib. Kənd təsərrüfatı üzrə uzunmüddətli investisiya tələb edən sahələrdə kreditin müddəti daha 2 il uzadılaraq, kiçikxəcmli kreditlər üzrə 3 ildən 5 ilə, orta xəcmli kreditlər üzrə 5 ildən 7 ilə artırılıb.

Kreditlərin əldə edilməsinin asanlaşdırılması üçün sahibkarların girov qoymaq üçün imkanları genişləndirilib və girov kimi əldə etdikləri avadanlıqların göstərilməsi imkanı yaradılıb. İndi sahibkar 3 il müddətində müxtəlif banklardan 3 milyon manatadək məbləğində kredit əldə edə bilər.

Həm də bu kreditlər üzrə faizlərin yarısını dövlət subsidiyalayır, yəni faizlərin yarısını dövlət sahibkarın yerinə ödəyir. Kredit üzrə güzəşt müddəti 12 ayadək ola bilər, yeni güzəşt müddətində sahibkarlıq subyekti yalnız faiz borcunu ödəməlidir. Bu isə sahibkara inkişaf üçün ciddi maliyyə dəstəyidir.

Perspektivləri dəyərləndirmək zamanıdır Sahibkarlar bu imkanları yaxşı dəyərləndirməli və indiki şəraitə uyğun bazar araşdırması apararaq vəsaiti perspektivli sahələrə yönəltməlidirlər. Azərbaycan məhsullarının daha da çox istehsal olunması, idxaldan asılılığın azalması, ixracqabiliyyətli məhsulların istehsalı, yeni iş yerlərinin yaradılması ölkəmizin orta perspektivdə hədəflərinə daxildir. İdxal məhsullarından asılılığın azaldılması sahibkarlar üçün də faydalıdır. Bunun üçün Sumqayıt Kimya Sənaye Parkında “Bakı Tekstil Fabriki” MMC tərəfindən yaradılan tibbi maska istehsalı müəssisəsinin fəaliyyəti yaxşı nümunədir. Pandemiya dövründə tələbatın yüksək olduğu məhsulla ölkəmizi təmin etmək üçün qısa müddətdə sahibkarlara kreditlər verilib, nəticədə tibbi maska istehsalı ilə bağlı avadanlığın və xammalın Azərbaycana çox qısa zamanda gətirilməsinə nail olunub. Beləliklə, koronavirusla mübarizədə dünyanın bir çox ölkələrində tibbi ləvazimatlarla bağlı yaranan problemlər artıq ölkəmizdə öz müsbət həllini tapıb. Üstəlik maskaların hazırlanmasında, istifadə olunacaq spirt və digər dezinfeksiyaedici mayələrin istehsalı ilə hazırda ölkəmizdə müxtəlif istehsalat müəssisələri məşğul olur. Müəssisənin istehsal etdiyi məhsullar geniş təqdim olunur və daxili bazarı təmin etməklə yanaşı, xarici bazarlara da çıxır.

Ukrayna Azərbaycanla birgə iqtisadi layihələri həyata keçirməkdə maraqlıdır

Azərbaycanla Ukrayna arasında iqtisadi əməkdaşlıq məsələləri üzrə Hökumətlərə-rası Komissiyanın həmsədri, İnfrastruktur naziri Vladislav Krikli Azərbaycanın bu ölkədəki səfiri Elmira Axundova ilə görüşüb.

Azərbaycanla Ukrayna arasında iqtisadi sahədə dinamik əməkdaşlığın davam etdiyini deyən V.Krikli hər iki ölkənin enerji, sənaye, nəqliyyat, kənd təsərrüfatı, turizm, səhiyyə və təhsil sahələrində birgə layihələr həyata keçirməsinin vacibliyini vurğulayıb.

Azərbaycan sərmayələrinin Ukrayna üçün çox böyük əhəmiyyət kəsb etdiyini deyən nazir bildirib ki, iki ölkə arasında iqtisadi əlaqələrin inkişafında təkcə dövlət qurumları deyil, özəl sektor da yaxından iştirak etməlidir. “Hesab edirəm ki, iki ölkənin müvafiq qurumları arasında görüşlər in-

tensiv keçirilməlidir. Xüsusilə, Azərbaycan-Ukrayna İqtisadi Əməkdaşlıq üzrə Hökumətlərə-rası Komissiyası fəaliyyətini daha da intensivləşdirməlidir”, - deyə nazir əlavə edib.

Azərbaycan və Ukrayna arasında ticarət dövrüyyəsinin həcmünün artırılması üçün mövcud potensialdan istifadə edilmədiyini vurğulayan səfir E.Axundova isə öz növbəsində, ölkəmizdə xarici sahibkarların iştirakı üçün münbit şəraitin olduğunu söyləyib.

Görüşdə qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər, o cümlədən Azərbaycanda Ukraynanın əczaçılıq müəssisəsinin yaradılması, Ukraynadan ölkəmizə metallurgiya məhsullarının ixracının artırılması, informasiya-kommunikasiya texnologiyaları sahəsində birgə layihələrin həyata keçirilməsi ətrafında da müzakirələr aparılıb.

9-15 iyul 2020-ci il

AZƏRBAYCANIN MİLLİ MARAQ VƏ MƏNAFELƏRİNİ LAYİQİNCƏ TƏMİN EDƏN SİYASƏT

Pandemiya dövrünün çətinliklərinə baxmayaraq, Prezident İlham Əliyev respublikamızın yüksəlişinə xidmət edən siyasi kursunu böyük qətiyyətlə, müdrikliklə, uzaqgörənliklə həyata keçirir.

Ötən ilin sonlarından yayılan COVID-19 infeksiyası bəşəriyyəti yeni çağırışlarla üzləşdirib. Bu mənada koronavirusun yayılmasının qarşısının alınması, iqtisadi geriləmənin aradan qaldırılması, insanların sağlamlığı və təhlükəsizliyi kimi məsələlər indi bütün sivil ölkələri düşündürən global problemlərdəndir.

Azərbaycan dünyanın bir parçası olduğundan yaranmış vəziyyət respublikamızı ciddi sınaq qarşısında qoydu. Lakin bu gün dünyada koronavirusla qətiyyətli mübarizə aparən ölkələrin arasında Azərbaycanın adı birincilər sırasında gəlir. Eyni zamanda, respublikamız COVID-19-la global mübarizəyə də mühüm töhfələr verir.

Vətəndaşlarımızın sağlamlığı və təhlükəsizliyinin təmin olunması əsas vəzifədir

COVID-19 infeksiyasının yaratdığı pandemiya reallığı ilə əvvəllər heç bir ölkə qarşılaşmayıb. Oudur ki, koronavirus pandemiyası indi hamımız üçün ümumi bəla və imtahan sayılır. Hazırda bu vəziyyət bütün bəşəriyyət üçün təhlükə mənbəyi olmaqda davam edir. Genişmiqyaslı tədbirlərin həyata keçirilməsinə baxmayaraq, vəziyyəti sabitləşdirmək hələ ki, mümkün olmayıb. Bəzi mütəxəssislərin haqlı olaraq qeyd etdiyi kimi, bu, sadəcə pandemiya deyil, bəşəriyyətə qarşı başlanmış silahsız, əsgərsiz bir müharibədir. Amansızlığı ilə dünya müharibələrindən heç də geri qalmayan qeyri-adi bir müharibə. Artıq son statistikaya görə, bütün dünyada bu infeksiyaya yoluxanların sayı 11 milyonu, vəfat edənlərin sayı isə 500 mini ötür. Təxminən altı ay ərzində bu qədər insan itkisinin olması virusun kifayət qədər təhlükəli olduğunu göstərir.

Virus ölkəmizdən də yan ötmədi. Lakin həyata keçirilən səmərəli tədbirlər nəticəsində ilkin mərhələdə koronavirusla mübarizədə uğurlu nəticələr əldə edildi. Cənab Prezident İlham Əliyevin və Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın məsələyə ilk gündən həssas reaksiyaları, həyata keçirilən tədbirlər göstərdi ki, Azərbaycan dövləti insanların sağlamlığı üçün lazım olan bütün addımları atır.

Nazirlər Kabineti yanında Operativ Qərargahın yaradılması, ciddi karantin rejiminin tətbiq olunması, məqsədi koronavirus infeksiyasının Azərbaycanda yayılmasının qarşısını almaqdan və həyata keçirilən tədbirlərə maliyyə dəstəyini təmin etməkdən ibarət olan Koronavirusla Mübarizəyə Dəstək Fondunun yaradılması, xaricdən tibbi laboratoriyaların alınması, modul tipli xəstəxanaların yaradılması, qoruyucu tibbi maska fabriklərinin açılması, sahibkarlıq subyektlində çalışan 600 mindən çox işçinin əməkhaqqının əhəmiyyətli bir hissəsinin dövlət tərəfindən ödənilməsi, işsiz şəxslərə birdəfəlik ödəmənin verilməsi, ictimai iş yerlərinin yaradılması cənab

İlham Əliyevin öz xalqının yanında olduğunu, öz vətəndaşının taleyinə son dərəcə diqqətlə yanaşdığını növbəti dəfə təsdiq etdi.

Təəssüf ki, may ayında karantin rejiminin yumşaldılmasına başlanılmasından sonra virusa yoluxma hallarında artım baş verdi. Vəziyyət xüsusən iyun ayında daha da pisləşdi ki, bunun da səbəbi məhz vətəndaşların özlərinin məsuliyyətsizliyi, karantin rejimi tədbirlərinə əməl etməmələridir. Vətəndaşlarımızın dövlətin pandemiya qarşı mübarizəsinə həssaslıqla yanaşması, prezidentimizin çağırışlarına və Operativ Qərargahın tövsiyələrinə ciddi dəstək nümayiş etdirmələri virusun yayılmasının qarşısının alınmasında əsas məsələlərdir. Mən hər bir vətəndaşımızı bu qaydalara əməl etməyə çağırıram. Əgər biz bu məsələdə həmrəylik nümayiş etdirsək, virusa uğurla qalib gələ biləcəyik.

Azərbaycan prezidentinin liderlik missiyası

Koronavirus insanların həyatını təhlükə altında qoyan ciddi sağlamlıq problemləri yaratmaqla bərabər, mənfə fəsadları hələ uzun müddət hiss olunacaq sarsıdıcı, global, sosial-iqtisadi və humanitar təhlükələr yaradıb. Yaxın dövrlər üçün üfüqdə ümidverici heç nə görünmür. Ən inkişaf etmiş ölkələr belə bu təhlükənin qarşısında aciz durumda qalıb. Bu global problem bir sıra şərtləri diqtə edir ki, onlardan biri də virusla mübarizədə beynəlxalq həmrəylikdir. Təəssüf ki, bu günə kimi beynəlxalq münasibətlər sistemində BMT və onun əsas qurumları olan Baş Assambleya və Təhlükəsizlik Şurası bu məsələdə ortaq mövqə qoya bilməyiblər, dünyanın aparcı dövlətləri global liderlik əvəzinə geosiyasi rəqəbat və özünütəcridə kökləniblər. Böyük dövlətlər və beynəlxalq təşkilatlardan global liderlik gözlənilsə də, bu, baş vermədi. Daha çox özünütəcrid, milli egoizm xarakteri daşıyan və fraqmentar addımlar atıldı. BMT Təhlükəsizlik Şurasının xüsusi iclaslarının çağırılması təşəbbüsü fikir ayrılığına görə baş tutmadı. BMT Baş Assambleyası çərçivəsində bir neçə qətnamə layihəsi irəli sürülsə də, onların da əksəriyyəti uğurla nəticələnmədi və yalnız deklarativ mətnlərlə yekunlaşdı.

Bir daha təkrar edim ki, müharibə ilə müqayisə olunan COVID-19 pandemiyası şəraitində özünütəcrid və fraqmentar xarakter daşıyan tədbirlərlə yanaşı, global həmrəyliyə və global baxışa böyük ehtiyac var.

Təsədüfi deyil ki, dünyada COVID-19 pandemiyasının başlanılmasından etibarən Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında Azərbaycan Respublikası tərəfindən regional və global səviyyədə koronavirusa qarşı mübarizədə beynəlxalq həmrəyliyin gücləndirilməsi məqsədilə zəruri təşəbbüslər irəli sürülür və əməli addımlar atılır. Ən əsası ilk gündən koronavirusla mübarizədə beynəlxalq həmrəyliyin vacibliyini bəyan edən Prezident İlham Əliyev bu məsələdə də global liderlik missiyasını öz üzərinə götürüb.

Türk dövlətlərinin həmrəyliyinin güclənməsi zamanın tələbidir

Global problemlə mübarizəyə həsr olunmuş ilk beynəlxalq tədbir Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə keçirilən Türk Şurasının Zirvə görüşü oldu. Bu gün türk dövlətlərinin həmrəyliyinin güclənməsi zamanın tələbidir. Çünki ortaq mədəni və mənəvi dəyərlərlə bir-birinə bağlı olan türk xalqlarının və dövlətlərinin sıx və səmərəli əməkdaşlığı, həmrəy olmaları qloballaşan və sürətlə dəyişən dünya nizamında mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bu, türk dövlətlərinin global təhdid və çağırışlara cavab verə bilmələri, daha da möhkəmlənmələri, dünyada cərəyan edən proseslərə təsir göstərə bilmələri, öz maraqlarını müdafiə etmələri baxımından olduqca vacibdir. Dünyanın koronavirus təhlükəsi ilə təhdid olunduğu bir vaxtda türkdillli dövlətlərin daha sıx həmrəylik nümayiş etdirmələri, bu global problemin mənfəi təsirlərini azaltmaq üçün birgə say göstərmələri xüsusilə aktualdır. Təsədüfi deyil ki, rəsmi Bakı məsələyə məhz bu prizmadan yanaşır. İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə aprelin 10-da Türk Şurasının videokonfrans vasitəsilə fövqəladə Zirvə görüşünün keçirilməsində də əsas məqsəd koronavirusun yayılmasına qarşı mübarizədə beynəlxalq əməkdaşlığın həyata keçirilməsindən ibarət olub.

Türk Şurası dünya miqyasında ilk beynəlxalq təşkilatdır ki, dövlət başçıları səviyyəsində COVID-19 pandemiyasına həsr olunmuş Zirvə görüşünü keçirdi. Bəli, Azərbaycan prezidenti indiki həssas durumda belə böyük siyasi qətiyyət nümayiş etdirərək, Türk Şurasının sədri kimi bu qurumun səmərəli fəaliyyətinə nail olur, eyni zamanda, qardaş və tərəfdaş ölkələrlə həmrəylik nümayiş etdirir. Azərbaycan, Türkiyə, Qazaxıstan, Özbəkistan, Türkmənistan prezidentləri və Macarıstanın Baş naziri ilə yanaşı, ÜST-ün Baş direktoru Tedros Adhanom Qebreyesusun konfransda iştirakı İlham Əliyevin koronavirusla mübarizə sahəsindəki təşəbbüslərinin beynəlxalq səviyyədə yüksək qiymətləndirilməsini təsdiq idi. Təsədüfi deyil ki, konfrans iştirakçısı olan bütün dövlət rəhbərləri, o cümlədən ÜST Baş direktoru Prezident İlham Əliyevə təşəkkürlərini ifadə etdilər. Çıxışlarda fövqəladə Zirvə görüşünün koronavirus pandemiyası ilə mübarizədə türkdillli dövlətlərin həmrəyliyini daha da möhkəmləndirəcəyi birmanalı bəyan olundu.

Azərbaycanda koronavirusla mübarizə sahəsində və problemin sosial-iqtisadi sferaya təsirini azaltmaqla bağlı müəyyən təcrübə formalaşmış. Respublikamız bu təcrübəni yaxın və tərəfdaş ölkələrlə bölüşməyə, onlara gərəkən yardımı etməyə də hazırdır. Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə Türk Şurasının videokonfrans vasitəsilə fövqəladə Zirvə görüşünün keçirilməsində əsas niyyət-lərdən də biri məhz bu olub. «*Fövqəladə Zirvə görüşünün əsas məqsədi milli səviyyədə atığımız addımlara dair təcrübə mübadiləsinin aparılması, lazım olan və xalqlarımız arasında həmrəyliyin möhkəmləndirilməsidir. Mövcud global*

pandemiya şəraitində Türk Şurasının üzv dövlətləri özlərinə qapanmayıblar. Təşkilat olaraq Türk Şurası digər beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığa hazırdır. Azərbaycan ayrı-ayrı ölkələrə də öz dəstəyini göstərməkdədir», - deyər Prezident İlham Əliyev konfransdakı çıxışında bəyan edib.

Xatırladıq ki, ötən ilin oktyabrında VII Zirvə Görüşündə Türk Şurasına sədrlik Azərbaycana keçib. İndiyə qədər Azərbaycan nəinki siyasi sferada, o cümlədən global əhəmiyyət kəsb edən iqtisadi məsələlərdə türkdillli dövlətlərlə əməkdaşlığa, onların da beynəlxalq layihələrə cəlb olunmasına mühüm diqqət yetirib. Məsələn, respublikamızın təşəbbüsü ilə inşa edilən Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu xətti Asiyayı Avropa ilə birləşdirən nəhəng infraqurukturdu. Eyni zamanda Azərbaycanın təşəbbüsü ilə reallaşan enerji layihələri türkdillli dövlətləri birləşdirir, Qazaxıstan və Türkmənistanın ixrac imkanlarını artırır. Türkiyə isə tranzit ölkə kimi neft-qaz boru kəmərlərinin bəhrəsini görür. Bütün bunlar Azərbaycanın türk dünyasına böyük töhfələridir. Bütövlükdə Azərbaycan özünün şəxələndirilmiş naqliyyat sistemi və logistika imkanları ilə həm də türk dünyasına öz töhfəsini verir.

Sədrlik dövründə isə rəsmi Bakının əsas məqsədi türk dövlətləri arasında əlaqələrin daha da dərinləşməsinə nail olmaqdır. Prezident İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi, Azərbaycan təşkilatı sədrliyi dövründə ölkələrimiz arasında həm ikitərəfli, həm də çoxtərəfli səviyyədə əməkdaşlığın daha da dərinləşməsi istiqamətində saylarını davam etdirəcək. Türk Şurasının fövqəladə Zirvə görüşünün keçirilməsi respublikamızın bu istiqamətdə atdığı mühüm addımlardan biri oldu. Təbii ki, Zirvə görüşünün keçirilməsi və səslənən təkliflərin həyata keçirilməsi koronavirus təhlükəsinin səngimədiyi indiki dövrə türkdillli dövlətlərin üzləşdikləri çətinliklərin aradan qaldırılmasında mühüm rol oynayacaq. Ən əsası isə odur ki, Azərbaycan prezidentinin təşəbbüsünün dəstəklənməsi və təqdir olunması türkdillli dövlətlər arasındakı həmrəyliyin möhkəm olduğunu və İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi, onların yalnız xoş günlərdə deyil, çətin günlərdə də bir-birinin yanında olduğunu göstərir.

Qoşulmama Hərəkatı pandemiyaya qarşı

Məhz Türk Şurasının fövqəladə Zirvə görüşündən sonra global problemin mənfəi təsirlərini azaltmaq üçün dövlətlərin birgə say göstərmələri bütün dünyada aktuallaşmağa başladı. Dünya dövlətləri, beynəlxalq təşkilatlar bu məsələdə baş sındırdıqları halda Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə koronavirusla mübarizədə global həmrəyliyə həsr olunan növbəti beynəlxalq tədbir baş tutdu. Bu, mayın 4-də keçirilən Qoşulmama Hərəkatının Təmas Qrupu formatında videokonfrans vasitəsilə "COVID-19-a qarşı birlikdəyik" mövzusunda Zirvə görüşü oldu.

Bildiyiniz kimi, Qoşulmama Hərəkatına üzv ölkələrin dövlət və hökumət başçı-

larının ötən ilin oktyabrında Bakıda keçirilən XVIII Zirvə görüşü Azərbaycanın olduqca mühüm beynəlxalq siyasi uğuru kimi tarixə düşdü. Çünki bu Zirvə görüşü ölkəmizdə müstəqillik illərində keçirilən ən böyük siyasi tədbir olmaqla yanaşı, həm də Azərbaycanın milli maraqlarının global miqyasda dəstəklənməsi ilə yadda qaldı. Zirvə Görüşünün Azərbaycanda keçirilməsi ölkəmizə olan beynəlxalq etimadın göstəricisi idi. Başqa bir etimad ondan ibarətdir ki, Azərbaycan 2022-ci ilədək Qoşulmama Hərəkatına rəhbərliyi həyata keçirəcək. Hərəkatın sədri isə Prezident İlham Əliyevdir.

Azərbaycan Prezidentinin Zirvə görüşünün keçirilməsi ilə bağlı təşəbbüsü Qoşulmama Hərəkatına üzv dövlətlər tərəfindən yekdilliklə dəstəkləndi. BMT-nin Baş Assambleyasından sonra dünyada ikinci ən böyük beynəlxalq təsisat olan təşkilatda 120 dövlətin təmsil olunduğunu nəzərə alaraq, Zirvə görüşü coğrafi təmsilçilik prinsipi əsasında Avropa, Asiya, Afrika və Latın Amerikasında yerləşən ölkələrin iştirakı ilə Təmas Qrupu formatında keçirildi.

Zirvə görüşünə BMT-nin baş katibi Antonio Quterreşin, Avropa İttifaqının ali nümayəndəsi və Avropa Komissiyasının vitse-prezidenti Cozef Borelin videokonfransda iştirak etdi. Ümumən, Azərbaycanın qətiyyətli siyasəti, onun liderinin beynəlxalq arenada yüksək nüfuzunun növbəti əyani göstəricisi oldu.

Avropa İttifaqının rəsmisinin Zirvə görüşündə iştirakı və çıxışı isə Qoşulmama Hərəkatının tarixində ilk dəfə baş vermiş hadisədir. Məhz Azərbaycan daim bir-biri ilə əks qütblərdə olan Qoşulmama Hərəkatı ilə Avropa İttifaqını koronavirus təhlükəsi zamanı bir araya gətirməyə müvəffəq olub.

Bu tədbiri keçirməklə Azərbaycan bir daha təsdiq etdi ki, Qoşulmama Hərəkatına Sədrliyi öz üzərinə götürərək beynəlxalq arenada üzv ölkələrin maraqlarının müdafiə edilməsi üçün əməli addımlar atacağına, həmrəyliyin gücləndirilməsi və qarşılıqlı dəstəyi rəhbər tutacağına dair vədlərinə qətiyyətlə əməl edir. Eyni zamanda, Zirvə görüşü göstərdi ki, ölkəmiz koronavirus pandemiyası ilə bağlı formalaşan yeni reallıqlara, yaranmış vəziyyətə çevik və adekvat reaksiya verir. Ən əsası isə Zirvə görüşü koronavirusla global mübarizənin daha da güclənməsinə təkan verəcək. Prezident İlham Əliyev Zirvə görüşündəki yekun nitqində bu barədə deyib: «*Qoşulmama Hərəkatına üzv ölkələrin bir-birinin problemlərini anlayışla qarşılaması, həmrəylik nümayiş etdirməsi və çoxtərəfli əməkdaşlığa üstünlük verməsi böyük əhəmiyyət kəsb edir. Global pandemiya şəraitində ölkələr və beynəlxalq təşkilatlar arasında həmrəylik və əməkdaşlıq xüsusilə aktualdır. Əminəm ki, bu gün dövlət və hökumət başçıları, beynəlxalq təşkilatların rəhbərləri tərəfindən edilən çıxışlarda səslənən dəyərli fikirlər və təkliflər koronavirus xəstəliyinə qarşı bizim birgə mübarizəmizə töhfə verəcəkdir*».

Zirvə görüşü ilə bağlı başqa mühüm məqam ondan ibarətdir ki, Qoşulmama Hərəkatının sədri olan Azərbaycanın fəal surətdə çoxtərəfli diplomatiyanı və multilateralizmi təşviq etməsi dünya birliyi tərəfindən təqdir olunur. Qəbul olunmuş yekun bəyannamədə dəyərli və vaxtında irəli sürülmüş təşəbbüslərə görə Prezident İlham Əliyevə xüsusi təşəkkürün öz əksini tapması bunun bariz göstəricisidir.

Azərbaycanın COVID-19-a qarşı mübarizədə göstərdiyi global həmrəylik nümunəsi yalnız beynəlxalq tədbirlərin keçirilməsi ilə yekunlaşmadı. Belə ki, respublikamız Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatına iki dəfə könüllü ianə ayırmqla, 30-dan artıq dövlətə humanitar yardım etməklə beynəlxalq həmrəyliyə əməli töhfələr verdi. Həmin ölkələrin bir

qismi Azərbaycanın sədri olduğu Qoşulmama Hərəkatının üzvləridir. Beləliklə, bütün dünya üçün önəmli vaxtda Azərbaycan əsl liderlik nümunəsi ortaya qoymuş oldu. Dünyada ikinci bir dövlət tapmaq çətindir ki, pandemiya dövründə Azərbaycan qədər humanitar yardım göstərsin.

Amma bir məsələni də unutmaq lazım deyil ki, dövlətlər inkişaf səviyyələrinə, daşıdıqları siyasi, mədəni, mənəvi və digər dəyərlərə, mənsub olduqları cəmiyyətlərin daxili tələbatlarına görə bir-birlərindən fərqlənirlər. Bu baxımdan hər bir ölkənin spesifikasiası fərdi yanaşma tələb edir. Ona görə koronavirusla mübarizədə global həmrəyliyin nümayiş etdirilməsi hər ölkəyə eyni yanaşmanın tətbiqi anlamına gəlməməlidir. Məhz hər bir ölkənin tələb və xüsusiyyətlərinin nəzərə alınacağı təqdirdə global milli həmrəylik öz müsbət nəticəsini verə bilər.

İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə BMT-nin xüsusi iclası keçiriləcək

Məlum olduğu kimi, COVID-19-un global problem olduğunu nəzərə alaraq Prezident İlham Əliyev Qoşulmama Hərəkatının onlayn Zirvə görüşündə çıxışı zamanı global həmrəyliyin nümunəsi kimi pandemiya ilə mübarizə məqsədilə BMT Baş Assambleyasının dövlət və hökumət başçıları səviyyəsində videokonfrans vasitəsilə xüsusi sessiyasının keçirilməsi təklifini irəli sürmüşdü. Bundan sonra təklif Qoşulmama Hərəkatına üzv olan 120 ölkə arasında yekdilliklə razılaşdırılıb və bunun ardınca Hərəkatın sədri kimi Prezident İlham Əliyev üzv ölkələr adından BMT Baş Assambleyasının dövlət və hökumət başçıları səviyyəsində videokonfrans vasitəsilə xüsusi sessiyasının keçirilməsi təklifi ilə BMT baş katibi Antonio Quterreşə müraciət ünvanlayıb. BMT Baş katibi may ayının 28-də Baş Assambleyanın “Prosedur Qaydaları”na uyğun olaraq, bütün üzv ölkələrə müraciət edərək 30 gün müddətində, yəni 27 iyun tarixinə qədər təşəbbüsə dair münasibət bildirməsinə xahiş edib. Prosedura əsasən, BMT-yə üzv azı 97 ölkə təşəbbüsə dəstək verdiyi təqdirdə xüsusi sessiya təşkil olunmalıdır. Sevindirici haldır ki, müddətin bitməsinə qədər 130-dan çox dövlət təşəbbüsə dəstək verib. Təşəbbüsü dəstəkləyən ölkələr dünyanın bütün regionlarını əhatə edir. Onlar arasında BMT Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvlərindən tutmuş kiçik ada ölkələrinə qədər var. Dövlətlər tərəfindən bu məsələ ilə əlaqədar BMT Baş Katibinə ünvanlanan məktublarda Prezident İlham Əliyevinin Baş Assambleyanın Xüsusi sessiyasının keçirilməsi ilə bağlı təşəbbüsünün vaxtında verilmiş və çox ehtiyac duyulan təşəbbüs olduğu vurğulanır.

Təşəbbüsü qarşı çıxış edən yeganə dövlət Ermənistan oldu. Bütün dünya COVID-19-a qarşı mübarizədə global həmrəyliyin vacibliyini vurğuladığı halda, Ermənistan global xarakter daşıyan bu təşəbbüsə qarşı çıxış etməklə BMT sistemində və dünya dövlətləri arasında özünü rüsvay etdi. Bütün dünya bir daha Ermənistanın əsl irticaçı mahiyyətinin şahidi oldu. Beləliklə, bu dəfə Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə BMT Baş Assambleyasının xüsusi sessiyası çağırılacaq. 130-dan çox dövlətin Prezident İlham Əliyevin BMT Baş Assambleyasının xüsusi sessiyasının çağırılması barədə təşəbbüsünü dəstəkləməsi bütün dünyaya məlum bir həqiqətə yeni işıq saldı. Bu həqiqət isə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev cənablarının beynəlxalq siyasi arenada ən yüksək nüfuzla malik dövlət başçılarından biri olmasıdır. Bəli, BMT Baş Assambleyasının xüsusi sessiyasının çağırılması prosedurunun uğurla yekunlaşması ilk növbədə dövlətimizin rəhbərinin beynəlxalq münasibətlər sistemindəki yüksək siyasi nüfuzunun təsdiqi oldu. Bu təşəbbüsün dəstəklənməsi həm də onu göstərir ki, İlham Əliyev Qoşulmama Hərəkatının sədri kimi global səviyyədə özünün liderlik missiyasını qətiyyətlə və müvəffəqiyyətlə həyata keçirir. Əlbəttə ki, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Qoşulmama Hərəkatı bundan sonra da dünya ölkələrinin ümumi təhdidlər qarşısında birləşməsinə və global həmrəyliyin gücləndirilməsinə yönəlmiş fəaliyyətini davam etdirəcək.

Torpaqlarımızın azad olunmasının hüquqi və siyasi əsasları möhkəmlənir

Son dövrlərin mühüm hadisələrindən biri də Şərq Tərəfdaşlığı ölkələrinin videokonfrans formatında keçirdiyi tədbirdə Prezident İlham Əliyevin Ermənistanın işğalçılıq və terrorçuluq siyasətini bir daha tutarlı faktlarla beynəlxalq ictimaiyyət qarşısında ifşa etməsi oldu. Bu Sammitdə Prezident İlham Əliyevin Azərbaycanın üzlaşdığı işğalla bağlı faktları diqqətə çatdırması Ermənistanə növbəti siyasi-diplomatik zərbənin vurulması ilə nəticələndi. Hər dəfə olduğu kimi, beynəlxalq təşkilatların tədbirində söz alıb Prezident İlham Əliyevin fikirlərinə cavab vermək istəyən erməni baş nazir təcrübəli dövlət başçıları və siyasətçilər arasında bir daha tamamilə yad biri olduğu təsirini bağışladı. Eyni zamanda, Ermənistanın baş naziri söhbətə müdaxilə etmək istəyərkən əslində ölkəsinin işğalçılıq siyasətini ifşa etmiş oldu. Bunun ən bariz nümunəsi Paşinyan

nın beynəlxalq aləmdə qəbul olunmuş “Naqornıy Karabagh” ifadəsini işlətməsidir. Məlum olduğu kimi, erməni rəsmi təbliğatı Qarabağı qondarma ifadə olan “Artsax” adlandırır. Hansı ki, bu ifadə heç erməni ictimaiyyətində də işlək deyil. Beynəlxalq səviyyədə isə “Naqornıy Karabagh” ifadəsindən istifadə olunur ki, buradakı “Karabagh” Azərbaycan dilində Qarabağ sözünün ingiliscə yazılışdır. Paşinyan məhz bu sözü işlətməklə Qarabağın Azərbaycan torpağı olduğunu etiraf etmiş oldu və bununla həm də Ermənistanın işğalçılıq siyasətini ifşa etdi. Paşinyan həm də növbəti yalana imza atdı. Əslində burda təəccüblü heç nə yoxdur. Çünki xəstə erməni təfəkkürü məhz yalan və saxtakarlıq üzərində qurulub. Erməni baş nazirin yalanı isə Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin son qərarı ilə bağlı oldu. Belə ki, Paşinyan yalan danışaraq iddia etdi ki, guya həmin qərarla Azərbaycanın öz ərazisində ermənilərə qarşı irqçi siyasət həyata keçirdiyi barədə fikirlər yer alıb. Onun daha bir narazılığı isə Ramil Səfərovun Azərbaycana ekstradisiyası və qəhrəman kimi qəbul olunması idi. Birincisi, Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin mayın 26-da çıxardığı “Maquçyan və Minasyan Azərbaycan və Macarıstana qarşı” işi üzrə qərar hər kəs üçün əlçatandır və göstərir ki, həmin sənəddə Paşinyanın iddia etdiyi kimi, Azərbaycanın öz ərazisində ermənilərə qarşı irqçi siyasət həyata keçirməsi ilə bağlı bir söz belə yoxdur. Eyni zamanda, bu qərarın çıxarılması ilə erməni tərəfi qarşıya qoyduğu əsas hədəfə nail ola bilməyib və Budapeşt şəhərində baş vermiş hadisəyə görə Azərbaycanın məsuliyyət daşması barədə ermənilərin iddiası tamamilə iflasa uğrayıb. Prezident İlham Əliyevin «*Çıxışında dediklərim beynəlxalq təşkilatların qətnamələrinə əsaslanan tarixi həqiqətdir. Birincisi, bu, hər kəsə bəlli olan bir faktdır ki, Ermənistan Azərbaycanın ərazisini işğal edib. İkincisi isə Ermənistanın baş nazirinə irqçilik haqqında danışmağı məsləhət görməzdim, çünki erməni terrorçuları dünyaca məşhurdurlar. Parisin Orli hava limanında terror hadisəsi törədən Karapetyan soyadlı şəxs sonradan Ermənistan ekstradisiya edilib və Ermənistan prezidenti tərəfindən afu*

olunub. Məhz buna görə belə məsələlər ətrafında müzakirə gedəndə ona sakit oturmağı tövsiyə edərdim» sözləri isə cəmi bir neçə cümlə ilə Ermənistanın terrorçu siyasətini ifşası oldu. İlham Əliyev erməni terrorçuluğunun yalnız bir epizodunu xatırlatdı. Erməni terroru ilə bağlı həqiqətləri kifayət qədər uzatmaq olar. Çünki onların həyata keçirdikləri qanlı cinayət əməllərinin sayı bir deyil, iki deyil, saysız-hesabsızdır. Bu hadisələr zamanı zərər çəkənlər həm də elə Avropa və Amerika vətəndaşları olublar. Şərq Tərəfdaşlığı ölkələrinin videokonfrans formatında Sammitində baş verənlər Ermənistanın beynəlxalq səviyyədə ifşa siyasətinin uğurlu davamı idi. Prezident İlham Əliyevin səsləndirdiyi bütün fikirlər dünya ictimaiyyətinə bir daha ciddi mesaj oldu. Dövlət başcısı Azərbaycanın üzlaşdığı problemin əsl mahiyyətini dünya ictimaiyyətinə çatdırmaqla haqqın bizim tərəfimizdə olduğunu əsaslandırdı. Bütün bunlar Azərbaycanın Ermənistan üzərində qələbəsini yaxınlaşdırır, işğal

Onu da unutmaq lazım deyil ki, koronavirus təhlükəsi meydana çıxandan Azərbaycan dövləti iqtisadiyyatın deyil, məhz insanların təhlükəsizliyini prioritet edib. İqtisadiyyatı bərpa etmək olar, amma itirilmiş insan həyatını yox. Cənab Prezident iyunun 9-da modul tipli xəstəxanaların açılışında bu məsələyə olduqca müdrik münasibət bildirərək deyib: «*Bu müddət ərzində Azərbaycan dövləti çox böyük məsuliyyət göstərüb, ilk növbədə, ölkə daxilində. Çünki iki seçim var idi - ya iqtisadiyyatı xilas etmək, ya da insanların sağlamlığını. Şəxsən mənim üçün birmanalı qaydada tərəddüdsüz insanların sağlamlığı həmişə birinci yerdə olubdur, o cümlədən pandemiya dövründə. Ona görə biz şüurlu şəkildə, bunun iqtisadi fəallığımıza mənfi təsir göstərəcəyini bilərək məhdudlaşdırıcı addımlara getdik*».

Koronavirus infeksiyasının yayılması göstərdi ki, insan həyatı olduqca qiymətlidir və təəssüf ki, bir sıra hallarda xəstəliyə yoluxanları həyata qaytarmaq mümkün olmur. İqtisadiyyatda baş ver-

miş azalmanı isə ən qısa müddətdə artımla əvəz etmək mümkündür. Cənab İlham Əliyev üçün ən həssas məsələ insanların sağlamlığıdır. Əlbəttə, pandemiyanın Azərbaycan iqtisadiyyatına vurduğu zərərini həcmi barədə danışmaq hələ ki tezdir. Amma görülmə qabaqlayıcı tədbirlər iqtisadi fəallığın bərpası prosesinə kömək edəcək.

Beynəlxalq maliyyə institutları ilə milli maraqlar çərçivəsində əməkdaşlıq güclənir

Son dövrlərin bir reallığı da odur ki, Azərbaycan dövləti öz daxili imkanları hesabına lazım olan bütün layihə və proqramları yerinə yetirir. Cənab İlham Əliyevin ölkəmizə rəhbərlik etdiyi ötən 17 ildə iqtisadi və sosial layihələrin böyük qismi heç bir kənar maddi dəstək olmadan həyata keçirilib. Yəni, ölkəmizə qoyulan sərmayələrin əsas hissəsi məhz daxili imkanlar hesabınadır. Bununla belə, dövlətimiz beynəlxalq maliyyə qurumları ilə də əməkdaşlığa daim açıqdır. Dünya Bankı, Asiya İnkişaf Bankı, Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı indiyədək ölkəmizdə bir sıra layihələrin həyata keçirilməsində yaxından iştirak ediblər. Prezident İlham Əliyevin Asiya İnkişaf Bankının rəhbərliyi ilə iyunun 1-də, Dünya Bankının rəhbərliyi ilə iyunun 17-də keçirdiyi videokonfranslarda səslənən fikirlər göstərdi ki, tərəflər əməkdaşlıqda maraqlıdır və bu istiqamətdə konkret layihələr də var. Öncə onu qeyd edim ki, hər iki beynəlxalq təşkilat Azərbaycanın inkişafını daim obyektiv şəkildə qiymətləndiriblər. Məsələn, Dünya Bankı “Doing Business” hesabatında Azərbaycanı ən islahatçı 20 ölkədən biri hesab edib. Həmçinin, Prezident İlham Əliyevin bilavasitə tapşırığı ilə biznes mühitinin yaxşılaşması istiqamətində son illərdə həyata keçirilmiş tədbirlər də Dünya Bankının sonuncu “Doing Business” hesabatında yüksək qiymətə layiq görülüb və Azərbaycan 190 ölkə arasında 25-ci yərə yüksəlib. Dünyanın bir çox ölkələrini geridə qoymaqla Azərbaycan həm də Müstəqil Dövlətlər Birliyi ölkələri arasında lider mövqeyə yüksəlib. Dünya Bankının Azərbaycanla əməkdaşlığına gəldikdə, qısa müddətdə bu

əlaqələr qarşılıqlı etibar və etimada əsaslanaraq ardıcıl davam etmiş və çox yaxşı haldır ki, indiki mürəkkəb zamanda da proses səngiməmişdir. Təsədüfi deyil ki, Azərbaycanın Dünya Bankı ilə əməkdaşlığa başladığı dövr ərzində ölkəmizin iqtisadiyyatı 3 dəfə böyümüş, yoxsulluq problemi, demək olar ki, həll edilmişdir. Məhz bu kimi səbəblər üzündən keçən il Dünya Bankı ilə yeni milli iqtisadi inkişaf strategiyasının hazırlanması üzrə danışıqlara başlanıb. Hazırda tərəflər 2016-2020-ci illəri əhatə edən strategiya üzərində çalışırlar və onun müddəti məlum səbəblər üzündən 1 il artırılıb. Ümumiyyətlə, indiyəcən ölkəmizin Dünya Bankı ilə müxtəlif sahələri əhatə edən birgə layihələrinə 3,5 milyard dollardan çox vəsait ayrılmışdır. Lakin Prezident İlham Əliyevin videokonfransda qeyd etdiyi kimi, gələcək üçün icra olunması layihələr, həyata keçiriləsi planlar hələ çoxdur: «*Əlbəttə, bizim planlarımız, ölkənin müasirləşdirilməsi, iqtisadiyyatımızın qeyri-enerji sektorunun inkişaf etdirilməsi və sözsüz ki, infraqurstruktura investisiya yatırılmasının davam etdirilməsi ilə bağlı planlarımız var. Beləliklə, mən əminəm ki, gələcəkdə çox müsbət əməkdaşlığımız olacaq*».

Özünüməşğulluğun miqyası genişləndiriləcək

Qeyd edildiyi kimi, Azərbaycan dövləti öz daxili imkanları hesabına çoxsaylı sosial-iqtisadi layihələr həyata keçirir. Bununla bərabər, Azərbaycan beynəlxalq maliyyə qurumlarının ölkəmizin sosial-iqtisadi inkişaf tələblərinə uyğun təkliflərini də zaman-zaman dəyərləndirir. Əldə olunmuş razılığa əsasən, Dünya Bankı Azərbaycana özünüməşğulluq proqramının həyata keçirilməsində dəstək verəcək. Məlum olduğu kimi, Prezident İlham Əliyevin 2019-cu il yanvarın 22-də Davos Dünya İqtisadi Forumunda Dünya Bankının Baş icraçı direktoru Kristalina Georgiyeva ilə görüşü zamanı ölkəmizdə özünüməşğulluq proqramının genişləndirilməsində Dünya Bankı ilə əməkdaşlığa dair razılıq əldə olunmuşdu. Bununla əlaqədar olaraq Dünya Bankı və Azərbaycan hökuməti arasında ölkəmizdə özünüməşğulluq proqramının genişləndirilməsində Dünya Bankı ilə əməkdaşlığı nəzərdə tutan “Məşğulluğa Dəstək Layihəsi” üzrə kredit sazışı imzalanıb. Dəstək çərçivəsində bank ölkəmizə təxminən 100 milyon dollar vəsait ayıracaq və bunun hesabına 15 minə yaxın adam sözügedən proqrama cəlb olunacaq. Bankın rəhbər şəxsləri ilə videokonfransda Prezident İlham Əliyev buna görə təşəkkürünü ifadə edərək deyib: «*Mən, həmçinin özünüməşğulluq proqramı ilə bağlı bizə dəstək göstərilməsinə dair müraciətimə dərhal cavab verdiyinə görə Dünya Bankına xüsusi minnətdarlığımı bildirmək istərdim. Həmin müraciət 2019-cu ilin yanvarında təqdim olundu və bir ildən də az müddət ərzində biz artıq bütün hazırlıq işlərini tamamlamışıq. Mənə məlumat verilib ki, Dünya Bankının özünüməşğulluq layihəsində iştirakı təxminən 100 milyon ABŞ dolları həcmində olacaq. Buna görə təşəkkür edirik. Bu il biz bu proqramla 15 minə yaxın adamı əhatə etməyi planlaşdırırıq və əlbəttə ki, Dünya Bankı tərəfindən əlavə maliyyələşdirmə yüksək qiymətləndirilir və alqışlanır*».

Bu layihə ən yaxşı təcrübələr əsasında özünüməşğulluq proqramının genişləndirilməsini və işsiz kimi qeydiyyata olan məcburi köçkünlərin, ünvanlı dövlət sosial yardım alanların, qadınların, gənclərin həmin proqrama cəlb edilərək, onlar üçün Dünya Bankının vəsaitləri hesabına kiçik bizneslərin yaradılmasını nəzərdə tutur.

Suvarma və su təchizatında yeni texnologiyalardan istifadə zərurətə çevrilir

Müasir dünyada su həmişə aktual problemlərdən olub. Bu, Azərbaycanda da belədir, ona görə bu gün biz sudan daha səmərəli istifadə etməli, itkiyə yol verməməliyik. Suvarma ilə bağlı sahələr üzrə müasir texnologiyalara əsaslanan yeni infrastrukturun yaradılmasına ehtiyac var. Çünki vəziyyətin qiymətləndirilməsi nəticəsində hazırda respublikamızda çox böyük su itkiləri ilə üzləşirik. Buna görə də prezident tərəfindən müxtəlif nazirlərin təmsil olunduğu və Baş nazirin müavininin rəhbərlik etdiyi, digər nümayən-

9-15 iyul 2020-ci il

dələrin iştirak edəcəyi xüsusi hökumət komissiyası yaradılıb. Komissiyaın araşdırmalarına əsasən, bəzi hallarda köhnəlmis infraqurktura və səmərəli olmayan su idarəetmə sisteminə görə biz suyun 40-50 faizini itiririk.

Azərbaycanın Dünya Bankını və Asiya İnkişaf Bankını əməkdaşlığa dəvət etdiyi sahələrdən biri suvarma və su təchizatı ilə bağlıdır. Dünya Bankının rəhbərliyi ilə söhbət zamanı *“Xüsusən ötən il bizdə ciddi quraqlıq oldu. Bu il də həmçinin... Ona görə də hökumət bunun üzərində çalışır. Biz ilkin addımlarımızı bir və ya iki ay ərzində atmağı planlaşdırırıq”*, - deyən Prezident İlham Əliyev onların bu sahədə ölkəmizdə əməkdaşlığının vacibliyini önə çəkdi.

Asiya İnkişaf Bankına gəldikdə, bu maliyyə institutu indiyədək Azərbaycanda dövlət və özəl sektorlarda 80-dən çox layihənin həyata keçirilməsi üçün kredit, qrant və texniki yardım ayırıb. Bu layihələr əsasən maliyyə, dövlət sektorunun idarə edilməsi, kənd təsərrüfatı, enerji, səhiyyə, su idarəçiliyi və nəqliyyat sahələrindədir. İndiyə qədər AİB tərəfindən Azərbaycana ayrılan kredit, qrant və texniki yardımların ümumi məbləği 3 milyard ABŞ dollarından çoxdur. Asiya İnkişaf Bankı Cənub Qaz Dəhlizi layihəsinə kredit verən ilk böyük beynəlxalq banklar arasında da birinci olub.

Asiya İnkişaf Bankının maliyyə dəstəyi nəticəsində Azərbaycanda 500 minə yaxın insan fasiləsiz içməli su ilə təchiz olunub, 240 min insan daşqın və sərbəslərin təsirinəndən müdafiə olunub, 100 min ev təsərrüfatı elektrik enerjisi ilə təmin edilib. 325 kilometrlik avtomobil yolları salınıb və ya təmir edilib. 400-dən artıq məcburi köçkün ailəsinin yaşayış şəraiti yaxşılaşıb, 4 məktəb bərpa olunub, məcburi köçkünlərə əksəriyyəti qadınlar olmaqla kiçik kreditlər verilib. Hazırda bu bankla da yeni layihələr üzərində iş gedir. Bunlardan biri respublikamızda kənd təsərrüfatı torpaqlarında suvarma sistemlərinin yüksək texnologiyalar əsasında yenidən qurulmasıdır. Bu barədə Azərbaycanla Asiya İnkişaf Bankı arasında 2018-ci ildə razılıq əldə olunub. Bu razılıq əsasında Bankın mütəxəssisləri Naxçıvanda suvarma sistemlərinin inkişaf layihəsini hazırlamağa başlayıblar. Bu ilin yanvar ayında Asiya İnkişaf Bankı layihənin texniki əsaslandırılması məqsədilə 1,2 milyon dollar həcmində qrant ayırıb. Kreditin ümumi məbləği isə təqribən 100 milyon ABŞ dolları olacaq. Həyata keçiriləcək yeni layihə su kanallarında yeni texnologiyaların tətbiqini, müasir idarəetməni, kanal istiqamətinin seçilməsində Coğrafi İnformasiya Sistemindən istifadəni əhatə edir ki, bu da suyun məhsuldarlığını artıracaq və itkiləri aradan qaldıracaq. Prezident İlham Əliyev isə yeni texnologiyalara əsaslanan suvarma sistemlərinin bütün ölkə ərazisində yaradılmasında maraqlıdır. Təsədüfi deyil ki, Asiya İnkişaf Bankının nümayəndələri ilə görüşdə *«Sizin bütün ölkə ərazisində suvarma ilə bağlı planlarımızı nəzərdən keçirməyinizi istərdim»*, - deyər Prezident İlham Əliyev bildirib.

Müasir innovasiyaların tətbiqi dairəsi genişlənir

XX əsrin son onilliyindən etibarən informasiya və kommunikasiya texnologiyaları cəmiyyətin inkişafına təsir göstərən əsas amillərdən birinə çevrilib. Onların təsir dairəsi dövlət strukturlarını və vətəndaş cəmiyyəti institutlarını, iqtisadi və sosial sahələri, elm və təhsili, mədəniyyəti və bütövlükdə insanların həyat tərzini əhatə etmişdir. Bir çox inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələr informasiya və kommunikasiya texnologiyalarının verdiyi üstünlüklərdən faydalanırlar. Hazırda informasiya cəmiyyətinə istiqamətlənmiş yolun bəşəriyyətin gələcəyinə gedən yol olduğu artıq heç kimdə şübhə doğurmur.

İnformasiya və kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqinin səviyyəsi hər bir ölkənin intellektual və elmi potensialının, dövlət idarəçiliyində şəffaflığın və demokratiyanın inkişafının əsas göstəricilərindəndir. Ümumiyyətlə, gələcəkdə ölkələrin rəqabət aparmaq qabiliyyəti onların informasiya və kommunikasiya texnologiyalarından səmərəli istifadəsindən asılı olacaq. Ona görə də müasir çağırışlar baxımından İKT-nin inkişaf səviyyəsi hər bir dövlətin sosial-iqtisadi,

di, o cümlədən hərbi-siyasi potensialının göstəricilərindəndir. Amma hazırda planətin sakinlərinin çoxu bu texnologiyaların üstünlüklərindən istifadə edə bilmir. Hətta dünyada təqribən 4 milyard insanın internetə çıxışı belə yoxdur. Regionun aparıcı dövlətlərindən olan Azərbaycanda isə vəziyyət tamamilə fərqlidir. Ölkəmizdə vətəndaşların internetin imkanlarından geniş istifadə etmələrinin təmin olunmasına, İKT infrastrukturunun yaradılmasına və gücləndirilməsinə, İKT xidmətlərinin tətbiqinin genişləndirilməsinə böyük diqqət yetirilir. Əksər sahələrdə bu texnologiyaların tətbiqində ciddi uğurlar qazanılıb. Bu mənada təsədüfi deyil ki, bu gün İKT sektoru Azərbaycanda energetikadan sonra ən dinamik inkişaf edən sahədir. Həyata keçirilən tədbirlər nəticəsində ölkəmizdə ən son texnoloji yeniliklər tətbiq edilib, internetə simli, simsiz, mobil texnologiyalarla çıxış imkanları yaradılıb. Evlərdə, iş yerlərində istifadə edilən kompüterlərin sayı artır.

İlk telekommunikasiya peyki “Azerspace-1”, yer səthinin müşahidə peyki “Azersky” və nəhayət, 2018-ci ildə üçüncü peykimiz orbitə çıxarılıb və bununla da Azərbaycan kosmik ölkələr sırasına qoşulub. İKT üzrə yüksəkixtisaslı kadr hazırlığı da genişləndirilib, həmçinin “elektron hökumət” üzrə xidmətlərin sayı və keyfiyyəti artırılıb. İyunun 16-da Prezident İlham Əliyevin “Microsoft” şirkətinin vitse-prezidenti Filip Roq, Mərkəzi və Şərqi Avropa bölgəsinin korporativ əlaqələr və hüquqi məsələlər üzrə rəhbəri Nanna-Luize Linde və şirkətin digər nümayəndələri ilə keçirdiyi videokonfransda səslənən fikirlər də göstərdi ki, Azərbaycan cəmiyyət həyatının bütün sahələrində yüksək texnologiyaların, innovasiyaların tətbiqinə və bu istiqamətdə dünyanın aparıcı şirkətləri ilə əməkdaşlığa daim maraqlıdır. Ən mühüm isə budur ki, pandemiyanın yaratdığı çətinliklərə baxmayaraq, Azərbaycan hökuməti bu sahədə nəzərdə tutduğu bütün tədbirləri sürətlə həyata keçirmək əzmindədir. Prezident İlham Əliyevin videokonfransda bəyan etdiyi əməkdaşlıq prioritetləri göstərir ki, Azərbaycan çağdaş dövrün bütün çağırış və tələblərinə cavab verən mükəmməl siyasət yürüdü. *«Hazırda biz rəqəmsal transformasiya üzrə hökumət strategiyası üzərində işləyirik. Ümidvarıq ki, bu məsələdə “Microsoft”la yaxşı əməkdaşlıq edə biləcəyik. Bu proqram növbəti 5 il üçün planlaşdırılır. Eyni zamanda, süni intellekt üzrə strategiyamızın ətraflı işlənilib hazırlanması ilə bağlı məsələlər də bizim gündəliyimizdədir. Kibertəhlükəsizlik hər zaman gündəlikdədir, çünki bu, bütün ölkələrin hazırlıqlı olmalı olduğu məsələdir. İndiyədək bizdə belə böyük hallar olmayıb, lakin heç kim sığortalanamayıb. Ona görə də bu da bizim gələcəyimiz üçün prioritetlər sırasında qalır»*, - deyər cənab prezident bildirib.

Regional inkişaf siyasətinin təcəssümü

Azərbaycan prezidentinin qarşıya qoyduğu əsas məqsəd və vəzifələrdən biri də indiyədək əldə olunan sosial-iqtisadi uğurların davamlı olması və miqyasını daha da genişləndirməsidir. Bu sırada regionların inkişafı, bölgələrin iqtisadi

potensialının hərakətə gətirilməsi qarşıya qoyulan əsas vəzifələrdən biri olub. 16 il əvvəl başlanan regionların inkişafı proqramları Azərbaycanın sosial-iqtisadi həyatına yeni nəfəs gətirməklə, bu istiqamətdə dövlət siyasətinin yeni müstəviiyə qədəm qoymasını təmin edib. Həmin proqramların icrasının və yaradılmış potensialın nəticəsidir ki, dünyada iqtisadi geriləmənin yaşandığı və hər bir dövlət üçün sınaq dövrü olan illərdə Azərbaycan böhrandan layiqincə çıxıb və həyata keçirilən yeni iqtisadi islahatlarla öz inkişafının yeni mərhələsinə qədəm qoyub. Zaman göstərir ki, İlham Əliyev 2004-cü ildən başlayaraq bu dövlət proqramlarını təsdiq etməklə çox böyük uzaqgörənlik edib. Çünki onların nəticəsində Azərbaycanın imkanlarından səmərəli istifadə olunub, bütün iqtisadi potensial hərakətə gətirilib ki, bunun da uğurlu nəticələri göz önündədir. Ümumi daxili məhsulun dəfələrlə artımı, qeyri-neft sektorunda, o cümlədən qeyri-neft sənayesində qürurdoğuran yüksəliş bəş

findən inşa edilən yaşayış kompleksinin tikintisi ilə tanışlıq, 1 saylı Şəhər Xəstəxanasının modul tipli infeksiya xəstəliklər korpusunun istifadəyə verilməsi, “Şah Abbas” və “Uğurlu Xan” karvansara kompleksinin bərpadan sonra istifadəyə verilməsi, Gəncə Dövlət Dram Teatrının yeni binasında tikinti işlərinin gedişi ilə tanışlıq, Gəncəçay çayı üzərində eyni vaxtda beş körpünün bərpadan sonra istifadəyə verilməsi, Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinin yeni tədris korpusunun açılışı, Gəncə İdman Sarayının tikintisi ilə tanışlıq, Samuxda məcburi köçkün ailələri üçün inşa edilən yaşayış kompleksinin tikintisi və “Aqro Dairy” MMC-nin aqroparkının fəaliyyəti ilə tanışlıq, Mingəçevirdə Dövlət Rəmləri Muzeyinin, Müdafiə Nazirliyinin “N” saylı hərbi hissəsinin açılışı göstərdi ki, Prezident İlham Əliyevin regional inkişaf siyasəti məhdud sfera ilə məhdudlaşmayaraq, kompleks xarakter daşıyır. Regional inkişaf proqramlarına bölgələrin inkişafına, infrastrukturun yenilən-

artacaq ki, bu baxımdan “Azərbaycan” İstilik Elektrik Stansiyasının yenidən qurulması mühüm iqtisadi hadisə hesab oluna bilər.

Bütövlükdə, son aylarda istər siyasi, istər sosial və digər sahələrdə baş verənləri, cərəyan edən prosesləri Azərbaycan üçün kifayət qədər uğurlu saymaq mümkündür. Möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev cənabları pandemiya dövrünün çətinliklərinə rəğmən, ölkənin yüksəlişinə xidmət edən siyasi kursunu böyük qətiyyətlə, müdrikliklə, uzaqgörənliklə həyata keçirir. Görünən odur ki, bu siyasət hər addımda dövlətimizin milli maraqlarını, xalqımızın mənafələri-ni layiqincə təmin edir.

«Biz birlikdə güclüyük!»

Hazırda dünyanın bütün ölkələri koronavirus pandemiyası ilə mübarizəyə səfərbər olunub. Azərbaycan da istisnasız olaraq bu mübarizədə olduqca mühüm rol oynayır. Pandemiya hələ davam edir və təəssüf ki, yaxın dövrlər üçün ümidverici heç nə görünmür. Azərbaycan hökuməti pandemiya ilə mübarizə üçün kifayət qədər geniş tədbirlər planı həyata keçirir. Həkimlərimiz və polislərimiz gecə-gündüz insanların həyatını xilas etmək və asayışı təmin etmək üçün maksimum səy göstərməkdədirlər. Bütün bunlar göstərir ki, pandemiya qarşı dövlət səviyyəsində aparılan mübarizə kifayət qədər əhatəli və səmərəlidir.

Amma son günlərdə yoluxmanın sayının artması təhlükəlidir. Ona görə dövlətimiz vəziyyətin daha da pisləşməməsi üçün daha sərt tədbirlərlə əl atır, karantin rejimi sərtləşdirilir, eləcə də karantin rejimi tələblərinə əməl etməməyə görə cəzalar artırılır. Təbii ki, bu zaman məqsəd yalnız və yalnız vətəndaşların sağlamlığının qorunmasıdır. Çünki son günlər yoluxmanın artması, bir daha qeyd edim ki, vətəndaş biganəliyidir. Hələ də hər gün hansısa məclislərin keçirilməsi, kafələrin fəaliyyət göstərməsi barədə məlumatlar eşidirik. Əlbəttə, bu cür vətəndaş məsuliyyətsizliyi hallarının qarşısının alınması üçün karantin tədbirlərinin sərtləşdirilməsi labüddür.

Bir neçə gün əvvəl Prezident İlham Əliyevin tapşırığına əsasən, Baş nazir Əli Əsədovun sədrliyi ilə keçirilən Operativ Qərargahın geniş tərkibli Respublika videokonferansında bütün rayon və şəhər rəhbərləri qarşısında tələblərin qoyulması mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Çünki şəhər və rayon rəhbərləri karantin tələblərinə əməl olunmasını nəzarətdə saxlamalıdır. Məsuliyyətsiz addım ataraq, ölkədə koronavirusla mübarizə istiqamətində görülən işlərə kölgə salan vətəndaşların əməllərindən qarşısı dərhal alınmalıdır. Məhz bu təqdirdə virusa qalib gələ bilərik. Cənab İlham Əliyev də bütün çıxışlarında bu məsələyə toxunur. Gəncədə modul tipli infeksiya xəstəliklər korpusu ilə tanışlıqdan sonra tibb işçiləri ilə görüşdə dövlətimizin başçısı deyib: «Ancaq son müddətin dinamika göstərir ki, bizim bütün tələblərimizə baxmayaraq, bəzi insanlar məsuliyyətsizlik göstərərək, elementar qaydalara əməl etmirlər. Bu qaydalar haqqında artıq bəlkə min dəfə deyilib. Həm mən demişəm, həkimlər deyib, tibb mütəxəssisləri deyib, müxtəlif insanlar deyib. Təkcə Azərbaycanda yox, bütün dünyada bu qaydalar çox sadədir və onlara əməl etmək o qədər də böyük əziyyət tələb etmir - maska, məsafə və dezinfeksiya. Bu üç əsas amil insanların qoruyur. Əgər bu üç amilə əməl olunarsa, onda yoluxmanın sayı kəskin azalacaq».

Hələ bir müddət əvvəl Prezident İlham Əliyev koronavirusla mübarizədən danışarkən «Biz birlikdə güclüyük!» deyə bildirmişdi. Cənab prezidentin bu sözləri cəmiyyətimizdəki ümumxalq birliyinin şüarına çevrildi. Bəli, el bir olsa, dağ oynadar yerindən. Bu gün hər kəsin məsuliyyətli olması özünün və yaxınlarının sağlamlığı ilə yanaşı, koronavirusla mübarizədə dövlətin həyata keçirdiyi işlərə dəstək verməsi və milli birlik nümayiş etdirmək deməkdir. İnənəm ki, hər bir vətəndaş öz rəhbəri ilə daim həmrəy olacaq və respublikamız koronavirus təhlükəsini layiqincə dəf edərək, inkişaf və yüksəliş yolu ilə gələcəyə doğru inamla addımlayacaq.

Ziyad SƏMƏDZADƏ
AMEA-nın həqiqi üzvü,
Milli Məclisin deputatı

ƏBƏDİYAŞAR RƏHBƏR HAQQINDA

Bakıdan məktub

Uzaq 1969-cu ilin qızmar yay günlərində Azərbaycan Dövlət Universiteti tərəfindən bir qrup tələbə yoldaşımla Belarusun paytaxtı Minskə bir aylıq təcrübə keçmək üçün göndərilmişdik. Həmin dövrlərdə nəinki mobil telefonlar mövcud deyildi, hətta stasionar telefon da məhdud sayda idi, əsas əlaqə vasitəsi poçtla göndərilən məktublar idi. Yaxşı yadımdadır ki, iyul ayının 20-si ərəfələrində Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunda oxuyan bacımdan məktub aldım. Məktubda qeyd olunurdu ki, Azərbaycanca yeni rəhbər seçilib – Heydər Əliyev! Təbii ki, mən bu xəbəri öz tələbə dostlarımla bölüşdüm və qayğısız tələbəlik günlərimizi yaşamağa davam etdik. Heç birimiz düşünə bilməzdik ki, bu adı bir rəhbər dəyişikliyi yox, Azərbaycan xalqı üçün tarixi seçim, bəlkə də uca tanrı tərəfindən uzun illər üçün xilaskar bəxşi idi. Sonrakı onilliklər və yaşadığımız indiki dövr də düşüncələrimizin doğruluğunu sübut edir.

Dinamik inkişaf, milli qurtuluş və demokratiya yolunda

Faktlara müraciət edək.

Tale elə götürmüşdi ki, ulu öndər Heydər Əliyev həm ötən əsrin 60-cı illərinin sonunda, həm də dövlət müstəqilliyimizin ilk illərində Azərbaycanda siyasi rəhbərliyə gələrkən respublikada cəmiyyətin həyatının bütün sahələri aqoniyə vəziyyətində olub, dövlət idarəetməsindən tutmuş mənəviyyət sahələrinə qədər hər yerdə böhran hökm sürüb. Ümummillilik lider Heydər Əliyev isə tarix üçün çox qısa olan zaman kəsiyi ərzində özünün dərin zəkası, heyrtəmətim təşkilatçılıq və idarəçilik bacarığı, rəhbər qətiyyəti və titanik şəxsi zəhməti hesabına hər dəfə Azərbaycanı dinamik inkişaf və tərəqqi yoluna çıxarıb, millətimizin imzasını imzalara qatmağa nail olub. Uzun illər keçmiş SSRİ-də əsasən “qara qızıl” diyarı kimi tanınan, lakin 60-cı illərin ortaları üçün neft hasilatında da artıq ittifaq dövlətinin ikinci, üçüncü dərəcəli regionuna çevrilən, ÜDM istehsalında nəsibi daha çox əl əməyinə əsaslanan kənd təsərrüfatı olan ölkəmizin 1969-1982-ci illərdə keçdiyi inkişaf yolu ulu öndər Heydər Əliyev zəkasının genişliyinə, Azərbaycan oğlunun rəhbər məharətinin potensialına əyani sübut kimi onun daha geniş miqyasda – SSRİ adlı superdövlət miqyasında siyasi rəhbərliyə layiq görülməsinə də özgün zamanat olmuşdu. Sovet hakimiyyəti illərində ümummillilik lider Heydər Əliyev təxminən 14 ilə yaxın müddət ərzində respublikaya rəhbərlik edib, həmin dövrdə onun fəaliyyətinin mühüm istiqamətlərindən birini iqtisadiyyatın səmərəli şəkildə təşkili və idarə edilməsi əsasında respublika əhalisinin maddi və mədəni həyat səviyyəsinin gətikcə yüksəldilməsi problemi təşkil edib. Məlum olduğu kimi, XX əsrin 70-ci illərinin əvvəllərində Azərbaycanın iqtisadi və sosial inkişafında lazımi dönüş yaradılmayıb, respublikanın

malik olduğu iqtisadi, elmi-texniki və humanitar potensialdan tam dolğun və səmərəli şəkildə istifadə edilməyib, bu isə istər-istəməz sosial-iqtisadi inkişafın ümumi səviyyəsinin o vaxtkı orta ittifaq göstəricilərindən aşağı olması ilə nəticələnib. Ağır iqtisadi və sosial şəraitdə 1969-cu il iyulun 14-də respublikada rəhbərliyə gələn ulu öndər Heydər Əliyev həmin vaxt üçün mövcud olan vəziyyəti siyasi uzaqgörənliklə düzgün qiymətləndirib, iqtisadiyyatda, sosial-mədəni və mədəni sahələrdə əsaslı dəyişikliklərin həyata keçirilməsini, iqtisadiyyatın təşkili və inkişafı sahəsində dönüş yaradılmasını başlıca vəzifə kimi müəyyənləşdirərək, çox qısa zaman kəsiyində bütün əsas göstəricilər üzrə Azərbaycanın keçmiş SSRİ-də öncül mövqelərə çıxmasını təmin edib. Maddi istehsalın bütün sahələrində, xüsusən sənayedə, kənd təsərrüfatında, tikintidə və digər sahələrdə aparılan dərin struktur-keyfiyyət dəyişiklikləri təkcə iqtisadiyyatda deyil, sosial sferada da nəzərə çarpacaq yüksəlişin əldə olunmasına zəmin yaradıb. Nəticədə 1970-ci illə müqayisədə 1982-ci ildə məcmui ictimai məhsul 2,32 dəfə, milli gəlir istehsalı 2,3 dəfə, bütün sənaye məhsulları 2,2 dəfə, ümumi kənd təsərrüfatı məhsulları 2,25 dəfə, o cümlədən bitkiçilik məhsulları 2,66 dəfə və heyvandarlıq məhsulları 1,62 dəfə, əsaslı vəsait qoyuluşu 1,86 dəfə, xalq təsərrüfatı üzrə mənfəət müqayisəli qiymətlərlə 2,74 dəfə, adambaşına real gəlir 1,51 dəfə, fəhlə və qulluqçuların orta aylıq əməkhaqqı 1,41 dəfə artıb. 1970-1982-ci illər ərzində adambaşına milli gəlirin artım sürəti 1961-1970-ci illərdəkinə nisbətən 2,7 dəfə, sosial sığortada və sosial təminat 2 dəfədən də çox, pərakəndə ticarət dövriyyəsi 79 faiz, mənzil tikintisinin həcmi şəhər yerlərində 13,4 milyon kvadratmetr artıb, kənd yerlərində ümumi sahəsi 4,8 milyon kvadratmetr olan yaşayış evləri, çoxlu məktəb, məktəbəqədər uşaq tərbiyəsi müəssisəsi, bütün respublikada ümumi ticarət sahəsi 2 dəfə genişləniib, əhaliyə göstərilən xidmətlərin həcmi 1975-ci ildəki 72,2 milyon manatlıqdan 1982-ci ildə 13,3 milyon manatlığa çatıb. **Bütövlükdə, 1970-1982-ci illər Azərbaycan Respublikası üçün böyük quruculuq illəri, iqtisadi inkişafı, yanaşı, sosial sferanın da inkişafına böyük qayğı illəri olub.** Lakin ulu öndər Heydər Əliyev SSRİ rəhbərliyinə irəli çəkiləndən sonra Azərbaycanın sosial-iqtisadi inkişafında əldə edilmiş yüksək mövqelər nəinki möhkəmləndirilib, əksinə, tədricən itirilib, 1989-cu ildən etibarən isə tədricən tənəzzülə uğrayıb. Yeni cəmiyyət quruculuğunun memarı və təşkilatçısı kimi ümummillilik lider Heydər Əliyevin tarix və millət qarşısında misilsiz xidmətlərindən bəhs edərkən onun 1993-cü ildə xalqın təkidli tələbi ilə Azərbaycanda siyasi rəhbərliyə qayıdışından sonrakı dövrə təsadüf edən təxminən 10 illik fəaliyyətini xüsusi dəyərləndirmək tələb olunur. Bu zərurət, hər şeydən əvvəl, ondan irəli gəlir ki, dövlət müstəqilliyimizin bərqərar olması və

Auditorlar Palatasının sədri, iqtisad elmləri doktoru, professor Vahid Novruzov ulu öndər Heydər Əliyevin Azərbaycanın dövlət quruculuğunda, iqtisadiyyatın idarə olunmasında, təsərrüfatçılıqda məqsədyönlü, zəngin, çoxcəhətli, əməli iş təcrübəsini ümumiləşdirərək şərh edib.

“İqtisadiyyat” qəzeti professor Vahid Novruzovun ümummillilik liderin Azərbaycan tarixindəki əvəzsiz xidmətləri və dahi şəxsiyyətlə bağlı xatirələrini qələmə aldığı məqaləsini təqdim edir.

dönməz xarakter alması, müstəqil Azərbaycan Respublikasında demokratik dövlət quruculuğunun möhkəm təməlinin qoyulması nəminə işlənib hazırlanıb və uğurla həyata keçirilmiş daxili və xarici siyasət strategiyası məhz həmin dövrdə real məzmun və məna kəsb edib. Məhz ulu öndər Heydər Əliyevin həmin dövrdəki titanik fəaliyyətinin nəticəsi olaraq, tarixən qısa zaman kəsiyində məntiqi ardıcılıqla Azərbaycanda vətəndaş müharibəsi alovları söndürülüb; baş qaldırmaqda olan separatçılıq meyillərinin kökü kəsilib və dövlətimiz dünyanın siyasi xəritəsindən silinmək təhlükəsindən xilas edilib; iflic vəziyyətdə olan hakimiyyət strukturlarının dolğun fəaliyyəti bərpa olunub; nizamı ordu quruculuğuna başlanıb, Ermənistanın Azərbaycana qarşı hərbi ekspansiyası dayandırılıb və 1994-cü ildə atəşkəsin əldə edilməsinə nail olunub; böhran və tənəzzül içərisində olan milli iqtisadiyyatın maddi-maliyyə dayaqlarını əldə etmək üçün Azərbaycanın yeni neft strategiyası formalaşdırılıb və 1994-cü il sentyabrın 20-də “Əsrin müqaviləsi”nin imzalanması ilə xarici investisiyaların ölkəmizə axını üçün möhkəm zəmin yaradılıb; iqtisadiyyatın bazar prinsipləri əsasında inkişafını təmin etmək üçün dövlət mülkiyyətinin özəlləşdirilməsi və MDB-də misli bərabəri olmayan radikal aqrar islahatlar həyata keçirilib; bazar infrastrukturlarının formalaşması və azad sahibkarlığın hərtərəfli inkişafı üçün müvafiq qanunvericilik bazası yaradılıb; dövlət idarəetmə sistemində geniş islahatlar aparılıb; Azərbaycanın beynəlxalq birliyə intensiv inteqrasiyası təmin edilib. Məhz ümummillilik lider Heydər Əliyev siyasəti - onun demokratik hüquqi dövlət quruculuğu və sosial-iqtisadi inkişaf konsepsiyası siyasi-hərbi qeyri-müəyyənlikdən əmin-amanlıq və sabitliyə, sosial-iqtisadi tənəzzüldən dinamik inkişafa, tərəqqi və yüksəlişə qovuşdurub, nəticə etibarilə Azərbaycan Respublikasını Cənubi Qafqaz və Mərkəzi Asiya regionunda dünya siyasətinin başlıca geostrateji maraq mərkəzinə, iqtisadi cəhətdən dinamik sürətdə inkişaf və tərəqqi edən bir diyara çevirib.

Ulu öndər barədə bir xətirə

Ümummillilik lider Heydər Əliyev barədə dünyanın görkəmli siyasətçilərinin və dövlət başçılarının söylədikləri və hər bir Azərbaycanlının ürəyini qürurla dolduran dəyərli fikirlər haqqında çox yazılıb, sənədli filmlər çəkilib və geniş yayılıb. Mən isə bu səpikdən olan xatirələrimdən birini əziz oxucularla bölüşmək istərdim. 1998-ci ilin noyabr ayında Uruqvayın paytaxtı Montevideo şəhərində ali audit qurumlarının beynəlxalq təşkilatı olan INTOSAI-ın XXI Konqresində ölkəmizə Azərbaycan Respublikası Auditorlar Palatasının nümayəndələri təmsil edildilər. Konqresin proqramına Uruqvayın o vaxtkı Prezidenti Xulio Mariya Sanqinetti tərəfindən rəsmi qəbul və ziyafət də daxil edilmişdi. Protokol qaydasına uyğun olaraq tədbirin əvvəlində ölkələrin nümayəndə heyətləri prezidentə təqdim olunur, o isə öz növbəsində qısaca “Xoş gəlmisiniz” deyirdi. Növbə bizə çatanda o, gülümsəyərək dedi: “Mən sizin prezidenti tanımıram”. Sonra isə əlavə etdi: “Moskva **rəsmi səfərdə olarkən o vaxtkı SSRİ rəhbərliyinin iştirakı ilə mənim şərafimə rəsmi ziyafət verildirdi. Masada digər təamlarla bərabər, balıq kürüsü də qoyulmuşdu. Ziyafət zamanı mən SSRİ-də nə qədər kürrü istehsal olunması ilə maraqlandım. Həm bir-birinin üzünə baxa-baxa qaldı. Gördüm ki, daqiqə cavab verməyə çətinlik çəkilir. Bu zaman sizin prezident hansı ki, həmin dövrdə Kremldə çox yüksək vəzifə tuturdu mənim sualımı müfəssəl cavablandırdı. O, nəinki nə qədər kürrü istehsal edildiyini, həm də hövzələr üzrə istehsal olunan qara və qırmızı kürrü barədə daqiqə bilgiləri verdi və oradakıları çətin vəziyyətdən çıxardı. Sizin çox müdrik prezidentiniz, dövlət başçınız vardır. Xahiş edirəm, mənim salamlarınızı çatdırın**”.

Uruqvay prezidentinin bizim görüşə bu qədər vaxt ayırmasının səbəbi digər nü-

mayəndə heyətləri üçün böyük maraq, bizdə isə sonsuz qürur doğurdu. Xüsusi vurğulamaq lazımdır ki, ulu öndər Heydər Əliyev şəxsiyyətinin miqyası bizlərdə və dostlarımızda nə qədər fəxr hissi yaradırdısa, bir o qədər də bədxahlarımızda heyrat və qışqancılıq doğururdu.

Bədxahların etirafı

Yaxşı yadımdadır, uzun illər ərzində Ermənistanda məsul işlərdə çalışmış atam mərhum Tapdıq Novruzov həmişə bizə yüksək vəzifəli bir erməni tanışının etirafını nəql edərdi. Belə ki, Sovet dövrünün qəbul olunmuş adətlərindən biri də qonşu ölkə və rayon başçıların qarşılıqlı səfər və görüşlərinin təşkili idi. Bir dəfə də Zaqafqaziya respublikaları rəhbərlərinin iştirakı ilə Yerevanda böyük toplantı keçirilərkən çıxış edənlərdən biri erməni xalqının milli qəhrəmanı təmsilində qanıqan Andranikin adını çəkir, bütün zalda oturanlar və rəyasət heyəti ayağa qalxıb əl çalır. Əlbəttə ki, yalnız ümummillilik lider Heydər Əliyevdən başqa. Onun bu hərəkəti, doğrudan da, ermənilərdə heyrat doğurmaya bilməzdi. Bu hadisəni nəql edən erməninin özü də ulu öndər Heydər Əliyevin böyüklüyünü və igidliyini istər-istəməz etiraf edirdi.

Buna bənzər xatirələr mərhum ziyalıımız Zakir Sərdarovun “Heydər Əliyev və milli mübarizə tariximiz” kitabında da yer alıb. Onlardan bir nəçəsini oxuculara çatdırmaq, mənə, yerinə düşərdi və Zakir müəllimin də ruhu şad olardı. “Ermənistanın sovetləşməsinin 50-ci ildönümünün bayram şənliklərinə bütün respublikalardan nümayəndələr gəlmişdi. Rəhbərlər təbrik nitqi ilə çıxış edirdilər, Rusiya nümayəndəsindən bir az sonra Heydər Əliyev tribunasına qalxdı. O, həm tribunaya qalxarkən, həm də nitqini başa çatdırarkən zalda oturanlar ayağa qalxdılar, alqış sədaları kəsilmək bilmirdi. Bu alqışlar Rusiya nümayəndəsinə göstərilən ehtiramdan qat-qat yüksək və səmimi idi. Rəyasət Heyətində oturanların çoxu fasilə zamanı deyirdi: **“Rusiyanı kölgədə qoyduq, ziyanımı çək-məsək yaxşıdır”**.

Ermənistanda ulu öndər Heydər Əliyev şəxsiyyətinə göstərilən bu cür yüksək qiymətin və ehtiramın səbəbi onun 1969-cu il avqust plenumundakı məruzəsi olmuşdu. Ermənistan KP MK-nın birinci katibi A.Koçinyan Heydər Əliyevlə oktyabrın 30-31-dəki görüşdən qayıtdıqdan sonra büro iclasında aldığı təəssüratlar haqqında xeyli danışdı. Ümummillilik lider Heydər Əliyevin həm Azərbaycanın, həm də bütün SSRİ-nin vəziyyətini dərinlən təhlil etdiyini, nöqsanları aradan qaldırmaq yollarını göstərdiyini, eyni zamanda, rus dilini çox yaxşı bildiyini qeyd etdi. **“Heydər Əliyev mənə dərin zəkası, ağılı, bililiyi olan, kəskin məntiqi, fikrinə müasirliyi inandırmağı bacaran şəxs, rəhbər təsiri bağışladı. Sual verildi ki, bəs, torpaqlar məsələsini həll etdinizmi, o, dedi ki, Heydər Əliyevlə razılaşmış. Bir daha torpaq məsələsini qaldırma-malıyıq. Moskva-da Heydər Əliyevin çox böyük nüfuzu var. Bununla hesablaşmaq olmaz. Görünür, istəməsə də Əliyev qətiyyəti, Əliyev məntiqi Koçinyanı bunlara məcbur etmişdi. Beləliklə, 1969-cu il mayın 7-də qəbul edilmiş qərar kağız üzərində qaldı və 1984-cü ilə qədər Ermənistanda bu məsələ qaldırılmadı. Heydər Əliyevin nə qədər böyük və güclü şəxsiyyət olduğunu ermənilər də yaxşı dərk edirdilər. Qorbaçovun yenedən qurma siyasəti başlanan kimi erməni siyasətçiləri, daşnak ideoloqları Heydər Əliyevə qarşı təxribat fəaliyyətini genişləndirdilər”**. Bu baxımdan Prezident İlham Əliyevin aşağıdakı sözlərini xatırlatmaq istərdim: **“Heydər Əliyev amili qoymurdu ki, ermənilər baş qaldırsınlar”**.

Demokratiya ustadı

Ulu Öndər nəinki özü əsl demokratiyanın tərəfdarı idi, o həm də bunu başqalarına düzgün anlamağın yolunu çox ustalıqla göstərirdi. Yəqin, oxucularımız xatırlayarlardı ki, ikinci dəfə hakimiyyətə qayıtdıqdan sonra xüsusən də ölkə prezidenti kimi keçirdiyi görüşlərdən canlı reportajlar verilir, danışqlar səsləndirilir.

1997-ci ilin avqust axşamlarından biri mənim həfizəmə ömürlük həkk olunub. Mənə telefonla xəbər verdilər ki, dünyanın böyük ölkələrindən birinin nümayəndə heyətinin üzvləri qəbul zamanı səndən ölkə prezidentinə şikayət etdilər. Təbii ki, mən bərk həyəcanlandım. Səbirsizliklə “Günün ekranı”nın gecə təkrarını gözlədim və doğrudan da, çox ciddi bir səhnənin şahidi oldum. Dünyaya demokratiya dərsi vermək iddiasında olan ölkənin sayılan bir təmsilçisi ulu öndərə müraciət edərək deyir: “Cənab prezident, Azərbaycan Auditorlar Palatasının sədri ölkələrimiz arasında iqtisadi əlaqələrin inkişafına ciddi mane olur”. Anı sakitlikdən sonra Azərbaycan prezidenti qarşı tərəfi susmağa, demokratiyanı sözə yox, reallığa dərk etməyə vadar edən və özünün yüksək şəxsiyyətinə böyük demokrat imici gətirən belə cavab verdi: “Bilirsiniz, onlar müstəqil qurumdurlar, mən onların işinə qarışmıram!” Görüşdə şahmat oyunundakı “şah” və “mat” sonluğu müstəbeh qonaqları bir-birinin üzünə baxmağa vadar etdi. Ədalət nəminə qeyd edim ki, həmin nümayəndə heyətinin rəhbəri iki gündən sonra məktubla yanlış olduqlarını etiraf etdi və bizdən üzr istədi.

Güclü təfəkkürdən süzülən bir damla

Son olaraq bir fikrimi də bölüşməyi borc bilirm ki, ulu öndər Heydər Əliyev dünya miqyaslı siyasətçi və dövlət başçısı olduğu qədər də güclü təfəkkürə malik iqtisadçı və hüquqşünas idi və müstəqil Azərbaycanın qanunvericilik bazasının banisi kimi tarixdə qalacaq. Sözlərimə çox konkret bir sübut kimi audit qanunvericiliyini göstərmək istərdim. Prezident İlham Əliyev Auditorlar Palatasının 20 illiyi münasibətilə palatanın kollektivinə və üzvlərinə ünvanladığı məktubda qeyd edib:

“Ümummillilik lider Heydər Əliyevin adı ilə bilavasitə bağlı olan müstəqil auditin ölkəmizdə formalaşdırılması və onun normativ-hüquqi bazasının yaradılması qısa zaman kəsiyində maliyyə nəzarətinin bu müstəqil növünün uğurlu inkişafına imkan yaradıb. Ölkəmizdə auditor fəaliyyətinin dövlət tənzimlənməsi Auditorlar Palatası tərəfindən həyata keçirilir. Auditorlar Palatasının fəaliyyəti dövründə ölkədə beynəlxalq audit standartlarının tətbiqi reallaşdırılıb, daxili auditor xidmətinin korporativ idarəetmə sisteminin ayrılma elementinə çevrilməsi, auditorların fəaliyyətinə effektiv nəzarətin qurulması sahəsində xeyli iş görüldü. Palata beynəlxalq və regional peşə qurumlarında, o cümlədən Beynəlxalq Mühasiblər Federasiyası kimi çox nüfuzlu bir təşkilatda ölkəmizi layiqincə təmsil edir”.

Həqiqətən də, 1994-cü ildə ulu öndər tərəfindən imzalanmış “Auditor xidməti haqqında” Qanuna müəyyən əlavə və dəyişikliklər edilsə də, o, hələ də ölkəmizdə auditor fəaliyyətinin əsas hüquqi bazasını təşkil edir.

Ələmətdən olan isə odur ki, banisi ümummillilik lider olan Azərbaycanın audit modeli nəinki Dünya Bankı, Beynəlxalq Valyuta Fondu və digər mötəbər beynəlxalq maliyyə qurumları tərəfindən yüksək dəyərləndirilir, hətta ilk olaraq auditin tənzimlənməsinin qərb modelini şablon şəkildə götürən Rusiya, Belarus kimi ölkələrdə də tətbiq edilir.

Son söz əvəzi

Əlbəttə, bir məqalə çərçivəsində ulu öndər Heydər Əliyevin Azərbaycanın dövlət quruculuğunda, iqtisadiyyatın idarə olunmasında, təsərrüfatçılıqda məqsədyönlü, zəngin, çoxcəhətli, əməli iş təcrübəsini ümumiləşdirərək şərh etmək mümkün-süzdür. Bu baxımdan ulu öndər haqqında ən obyektiv və dərin mənalı fikirlərdən biri kimi dəyərləndirilən Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın sözləri yerinə düşər: “Böyük siyasət xadimi, müasir Azərbaycan dövlətinin qurucusu Heydər Əliyev hər bir azərbaycanlının qəlbində qoyub getdiyi azərbaycanlılıq fəlsəfəsi, dövlətçilik irsi və gördüyü nəhəng işlərlə yaşayacaqdır!”

9-15 iyul 2020-ci il

Azərbaycan beynəlxalq nəqliyyat qovşağına çevrilir

Mumbai, Sankt-Peterburq və Hamburq arasındakı ticarət əlaqələri İranın Çabahar limanını vasitəsilə inkişaf edəcək. Cənub-Şərqi Asiya ölkələrindən Avropaya və əks istiqamətə göndərilən yüklər İran, Azərbaycan və Rusiya ərazisindən keçməklə daşınacaq.

Bu sözləri İranın Çabahar Azad İqtisadi Zonasının (AİZ) direktoru Ədbülrəhim Kürdü deyib. O, iyulun 6-da İRNA xəbər agentliyinin keçirdiyi görüş zamanı Çabahar limanının əhəmiyyəti haqqında danışaraq qeyd edib ki, yaxın illər ərzində liman Süveyş kanalını əvəz edəcək. Asiyadan Avropaya və əks istiqamətə yüklər Süveyş kanalından keçməklə 38 gün ərzində mənzil başına çatdırılırsa, Çabahar limanı vasitəsilə daşındıqda 15 gün ərzində çatdırılacaq.

Qeyd etmək lazımdır ki, “Şimal-Cənub” Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizi layihəsi meydana çıxdıqdan sonra Hindistan, Çin və bir sıra digər Cənub-Şərqi Asiya dövlətləri bu layihəyə ciddi maraq göstərməyə başladılar. Hindistanın İranın Çabahar limanına bu qədər diqqət ayırması heç də təsadüfi xarakter daşmır. Hələ 2002-ci ildə Sankt-Peterburqda Rusiya, Hindistan, İran və bir sıra Avropa dövlətləri “Şimal-Cənub” Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizinin yaradılması haqqında razılıq əldə etdikdən sonra Çabahar limanı aktualıq kəsb etməyə başlayıb. Məsələnin mahiyyəti ondan ibarətdir ki, Hindistan Rusiya, Orta Asiya respublikaları və Avropa ilə iqtisadi-ticarət əlaqələrini məhz bu dəhliz vasitəsilə reallaşdırmağı planlaşdırır. Hindistanın bu istəyi də zərurətdən doğub. Dünya Bankının ekspertlərinin hesablamalarına görə, yaxın 10 ildə Asiya ilə Avropanın ticarət dövriyyəsi 200 milyard dollara çatacaq. Bütün bu proseslərin Azərbaycan üçün mahiyyəti heç də qatar, gəmi və yük avtomobillərinin ölkəmizin ərazisindən keçməklə ödədiyi tranzit xərci və gömrük rüsumlarından ibarət deyil. Əlbəttə ki, bunlar büdcəmizə val-

liyyat Dəhlizinin yaradılması haqqında razılıq əldə etdikdən sonra Çabahar limanı aktualıq kəsb etməyə başlayıb. Məsələnin mahiyyəti ondan ibarətdir ki, Hindistan Rusiya, Orta Asiya respublikaları və Avropa ilə iqtisadi-ticarət əlaqələrini məhz bu dəhliz vasitəsilə reallaşdırmağı planlaşdırır. Hindistanın bu istəyi də zərurətdən doğub. Dünya Bankının ekspertlərinin hesablamalarına görə, yaxın 10 ildə Asiya ilə Avropanın ticarət dövriyyəsi 200 milyard dollara çatacaq. Bütün bu proseslərin Azərbaycan üçün mahiyyəti heç də qatar, gəmi və yük avtomobillərinin ölkəmizin ərazisindən keçməklə ödədiyi tranzit xərci və gömrük rüsumlarından ibarət deyil. Əlbəttə ki, bunlar büdcəmizə val-

yuta gətirəcək. Lakin Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin strateji siyasi xətti qeyri-neft sektorunu məhsul istehsalı ilə məhdudlaşdırmaq deyil. Azərbaycanı beynəlxalq nəqliyyat qovşağına çevirməklə Prezident İlham Əliyev uzun illər boyu ölkəmizin inkişafını təmin edib. Logistika elə bir sahədir bunun inkişafı həm də siyasi zamanət qazandırır. Asiyadan-Avropaya və əks istiqamətdə hərəkət edən yüklərə malik şirkətlər Bakıda nümayəndəliklərini açacaq, xidmət sahələri formalaşacaq ki, bunların da nəticəsində yeni və yüksək əməkhaqqı olan iş yerləri yaranacaq. Bütün bunlar əhalinin sosial rifahının yüksəlməsi ilə yanaşı, dövlət gəlirlərinin artmasına əsaslı təsir göstərəcək.

Bağlanmış 4 bank üzrə 181,4 milyon manat kompensasiya ödənilib

Əmanətlərin Sığortalınması Fondu (ADIF) ləğv prosesində olan “Ata Bank” ASC, “Amrah Bank” ASC, “AG Bank” ASC və “NBC Bank” ASC-nin 11,3 min əmanətçisinə qorunan əmanətlər üzrə iyulun 6-na “Kapital Bank” ASC və “Azərbaycan Beynəlxalq Ban-

ki” ASC vasitəsilə 181,4 milyon manat kompensasiya ödəyib. ADIF-dən bildirilib ki, ləğv prosesində olan “Ata Bank” ASC və “Amrah Bank” ASC-nin əmanətçilərinə kompensasiyaların ödənilməsinə iyunun 1-dən başlanılıb, kompensasiyalar nağdsız

qaydada “Kapital Bank” ASC-nin adlı debet kartları və “Xəzri” sürətli pulköçürmə sistemi vasitəsilə 35 filialda ödənilir. Ləğv prosesində olan “AG Bank” ASC və “NBC Bank” ASC-nin əmanətçilərinə kompensasiyaların ödənilməsinə iyunun 16-dan başlanılıb və kompensasiyalar nağdsız qaydada “Azərbaycan Beynəlxalq Bankı” ASC-nin adlı debet kartları vasitəsilə 20 filialda ödənilir. “Əmanətlərin sığortalınması haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununun 28.3-cü maddəsinə əsasən, Əmanətlərin Sığortalınması Fondu əmanətçilərin ərizələrini kompensasiya ödənişi haqqında bildirişin ilk dəfə dərc edildiyi gündən başlayaraq bir il ərzində qəbul edir.

Suvarma işlərinin yaxşılaşdırılması üçün 8,5 mln. manat ayrılıb

Prezident İlham Əliyev Abşeron yarımadasında kənd təsərrüfatına yararlı torpaqların suvarılma vəziyyətinin yaxşılaşdırılması ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında

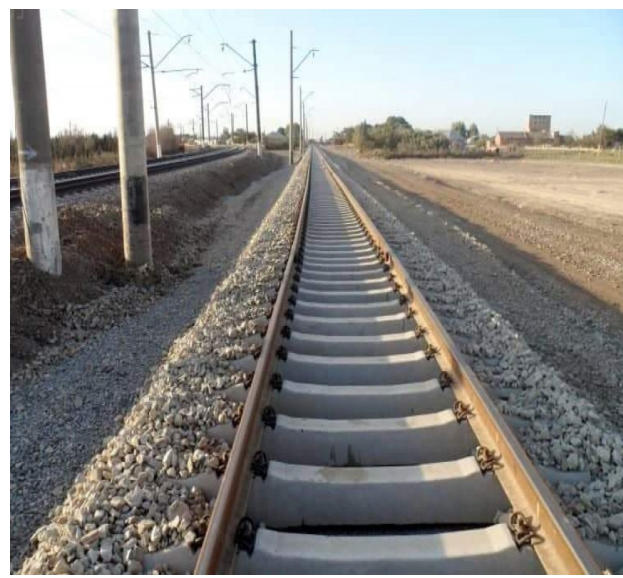
Sərəncam imzalayıb. Sərəncama əsasən “Abşeron yarımadasında kənd təsərrüfatına yararlı torpaqların suvarılma vəziyyətinin yaxşılaşdırılması

maqsədilə Abşeron magistral kanalında yenidənqurma işlərinin aparılması və kanalın suburaxma qabiliyyətinin artırılması” layihəsi üzrə nəzərdə tutulan işlərin başa çatdırılması üçün “Azərbaycan Respublikasının 2020-ci il dövlət büdcəsində dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu (investisiya xərcləri) üçün nəzərdə tutulan vəsaitin bölgüsü”nün 1.8.21-ci yarımbəndində göstərilmiş məbləğin 8,5 milyon manatı Azərbaycan Meliorasiya və Su Təsərrüfatı Açıq Səhmdar Cəmiyyətinə ayrılıb. Sərəncamda Nazirlər Kabinetinə və Maliyyə Nazirliyinə müvafiq tapşırıqlar verilib.

Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu xəttinin Gürcüstandan keçən hissəsində qoruyucu konstruksiya tikiləcək

Bakı-Tbilisi-Qars (BTQ) dəmir yolu xəttinin Gürcüstandan keçən Tsalka-Axalkalaki hissəsində qardan mühafizə üçün qoruyucu konstruksiya inşa olunacaq.

Bu barədə Gürcüstanın Nəqliyyat Dəhlizi Araşdırma Mərkəzi məlumat yayıb. Bildirilir ki, qoruyucu konstruksiyanın tikintisi həmin zonadakı mürəkkəb iqlim şəraiti ilə əlaqədardır. Ümumi uzunluğu 2433 metr olacaq 4 qurğunun quraşdırılmasında əsas məqsəd qatarların fasiləsiz hərəkətinin təmin etməkdir. Müasir metal qurğular Gürcüstanda ilk dəfə tikiləcək. Konstruksiya Polşada istehsal olunur və istismar müddəti 100 ildir.

Azərbaycan Gürcüstanın əsas təbii qaz təminatçısı olub

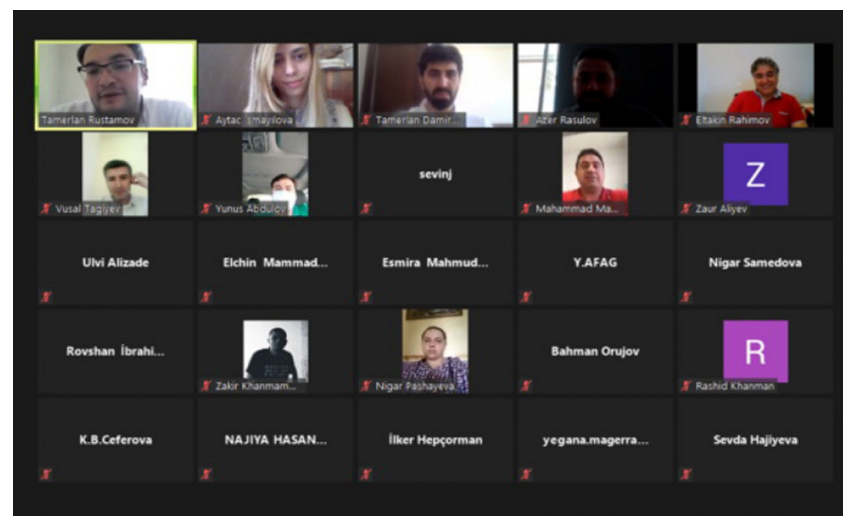
Gürcüstanın 2019-cu ildə təbii qaza olan tələbatı 15 faiz artaraq 2,5 milyard kubmetr olub. Bu həcm 99,8 faizi xaricdən idxal edilib. Bu barədə Gürcüstanın Energetika və Su Təminatı üzrə Milli Tənzimləmə Ko-

missiyasının 2019-cu il üzrə hesabatında deyilib. Bildirilir ki, Gürcüstan keçən il istehlak etdiyi təbii qazın 93 faizini Azərbaycandan alıb. Azərbaycan bununla da Gürcüstanın əsas təbii qaz təchizatçısı olub.

Təmassız əməliyyatlar üzrə limitin artırılması müzakirə olunub

Azərbaycan Banklar Assosiasiyasının (ABA) nəzdində fəaliyyət göstərən “Ödəniş sistemləri və rəqəmsal bankçılıq üzrə Ekspert Qrupu”-nun növbəti onlayn iclası keçirilib.

ABA-dan bildirilib ki, iclasda POS-terminal vasitəsilə PIN-kod daxil edilmədən nağdsız formada həyata keçirilən təmassız əməliyyatlar üzrə limitin 100 manata qaldırılması, təmassız ödənişlərin və token xidmətinin tətbiqi ilə bağlı əməliyyatların genişləndirilməsi məqsədilə birgə fəaliyyətin təşkili müzakirə edilib. Həmçinin ekspert qrupunun üzvləri

tərəfindən ödəniş kartları ilə aparılan fırıldaqçılıq əməliyyatlarının qarşısının alınması üzrə kart istifadəçilərinin intensiv qaydada məlumatlandırılması

məsələsinə toxunulub. Ekspertlərin müzakirəsi nəticəsində iclasda qaldırılan məsələlərin həllində atılacaq növbəti addımlara dair qərarlar qəbul edilib.

KOBİA sahibkarlara müraciət edib

Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyi (KOBİA) KOB dostlarının xidmətlərindən istifadə etmək istəyən sahibkarlara müraciət edib. KOBİA-dan bildirilib ki, müvafiq rayon və şəhərlərdə fəaliyyət göstərən KOB-lar sahibkarlıq fəaliyyəti ilə bağlı dəstək və xidmətlər,

o cümlədən pandemiya zamanı zərərçəkmiş sahibkarlara göstərilən dövlət dəstəyi mexanizmləri barədə KOB dostlarına onlayn müraciət edə bilərlər. **Sahibkarlar KOB dostlarının əlaqə vasitələri ilə bu keçiddən tanış ola bilərlər - <https://smb.gov.az/nav/kob-dosti>.**

Qeyd edək ki, Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 3 iyul tarixli Qərarına uyğun olaraq, sərt karantin rejiminin tətbiq edildiyi bölgələrin sırasına Goranboy, Göygöl və Mingəçevir şəhərləri, Bərdə, Xaçmaz, Samux, Siyəzən və Şəki rayonları da daxil edilib. Bu rayonlarda, həmçinin daha əvvəl sərt karantin rejiminin tətbiq olunduğu Bakı, Cəlilabad, Gəncə, Lənkəran, Masallı, Sumqayıt, Yevlax şəhərlərində və Abşeron rayonunda 2020-ci il 5 iyul saat 06:00-dan 20 iyul saat 06:00-dək karantin rejimi uzadılıb. Bu şəhər və rayonlarda fəaliyyət göstərən KOB dostları iyulun 20-dək mikro, kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinə məsafədən, onlayn xidmətlər göstərəcək.

Bəzi şərabçılıq məhsulları üçün bir sıra dövlət rüsumları ləğv edilib

Adlar verilən şərabçılıq məhsullarına görə bir sıra dövlət rüsumları ləğv edilib. Bu, Prezident İlham Əliyevin təsdiqlədiyi “Dövlət rüsumu haqqında” Azərbaycan Res-

publikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” qanun-dəksini tapıb. “Dövlət rüsumu haqqında” qanunun iki maddəsi (18.62.2 və 18.62.3) ləğv edilib. Başqa

sözlə, adlar verilən şərabçılıq məhsullarına dövlət reyestrində qeydiyyat alınma üçün 10 manat və attestasiya üçün 10 manat dövlət rüsum ləğv edilib.

Rəqəmsal iqtisadiyyat: anlayış və inkişaf istiqamətləri

Məlumdur ki, “rəqəmsal iqtisadiyyat” termini həm nəzəriyyə, həm də praktikada tətbiq olunur, lakin onun izahı haqqında vahid fikir yoxdur. Stren Kaplanın risklərin təhlili metodikasındakı məşhur müddəalarına əsasən, dünyada problemlərin 50%-inin ifadə edilməsi üçün eyni sözlərdən istifadə olunur. Bu nəticə rəqəmsal iqtisadiyyat sferası üçün də xarakterikdir və burada rəqəmsal mövzuya diqqəti cəlb etməkdən ötrü çox vaxt “rəqəmsal iqtisadiyyat” termini jurnalistlər və mütəxəssislər tərəfindən rəqəmsallaşmanın müxtəlif istiqamətlərinə rəğmən geniş tətbiq olunur. Nəticədə mənə dəyişikliklərinin sürəti daim artır və yeni biliklər sferasının sərhədlərinin yuyulub artırılması riski yaranır. Rəqəmsal iqtisadiyyatın formalaşması problemlərinin aktuallığı həm sosial şəbəkələr vasitəsilə sosial kommunikasiyalar miqyasının artması ilə, həm də mübadilələrin sürətini və çoxcəhətliliyini yüksəldən (istehsal proseslərinin gizliliyi, programlığı və alqoritmliyi əlamətlərdən istifadə edilməsinə əsaslanan texnologiyaların tətbiqi yolu ilə) rəqəmsal platformaların səmərəliliyi ilə şərtlənir. Ümumdünya İqtisadi Forumunun ekspertlərinin qiymətləndirməsinə görə, rəqəmsal transformasiyaların potensialı (həm müxtəlif məsrəflərin azaldılması üçün rəqəmsal texnologiyaların kütləvi tətbiqinin nəticəsi kimi, həm də yeni sahələrin əmələ gəlməsi nəticəsində iqtisadiyyatda, sosiumda proseslərin optimallaşdırılması vasitəsi kimi) 100 trilyon dollardan yuxarıdır.

“Rəqəmsal iqtisadiyyat” termininə qayıdaraq, qeyd etmək lazımdır ki, İKT-nin, rəqəmsal texnologiyaların tətbiqi və məlumatların təhlili ilə bağlı olaraq fəaliyyət istiqamətləri, formaları və növləri çox sürətlə inkişaf edir. Bununla

əlaqədar həm rəqəmsallaşmanın anlayış aparatının dəqiqləşməsi, həm də onun cari vəziyyətinin və perspektivlərinin qiymətləndirilməsi aktuallıq kəsb edir. Bu isə həmin fenomenin müvafiq nəzəri əsaslandırılmasını tələb edir. Onun iki əsas aspektini göstərmək lazımdır: rəqəmsallaşma və rəqəmsal iqtisadiyyat. Rəqəmsallaşma istehsal və idarəetmə texnologiyalarının, eləcə də informasiya resurslarının rəqəmsal qurğuların (quruluşların) və texnologiyaların səmərəli tətbiqi üçün yararlı olan vəziyyətə keçirilməsinin uzunmüddətli, mürəkkəb və çoxaspektli prosesidir və aşağıdakı məqsədlərə nail olunmasını tələb edir:

- *məlumatların toplanmasının, sistemləşdirilməsinin, ötürülməsinin və təhlilinin etibarlılığının yüksəldilməsi və ucuzlaşması;*

- *iqtisadiyyatda və sosiumda kommunikasiyaların dəyərinin azalması və sadələşdirilməsi (kontentin və rabitə vasitələrinin rəqəmsallaşması);*

- *şaquli və üfüqi istiqamət üzrə biznes proseslərin və insanların multi qarşılıqlı fəaliyyəti üçün sistemin yaradılması (təşkilatlararası rəqəmsal sistemlər).*

C.Neysbitin tərifində informasiyalarmada və avtomatlaşmada olduğu kimi, rəqəmsallaşma iqtisadi inkişafın meqatrendidir və bunun əsasında kibernetika metodları, idarəetmə vasitələri, böyük məlumatların təhlili alətləri və süni intellekt durur.

Rəqəmsallaşma prosesini geniş və dar mənalarda nəzərdən keçirmək məqsəduyğundur. Geniş mənada rəqəmsallaşma dedikdə, xərclərin azaldılması və biznes proseslərin həyata keçirilmə sürətinin yüksəldilməsi məqsədilə istehsalda və idarəetmədə yeni rəqəmsal texnologiyaların kütləvi tətbiqinin çoxas-

pektli, təşkilati, texnoloji prosesləri başa düşülür. Dar mənada və texniki planda rəqəmsallaşma dedikdə, məlumatların (informasiyaların) ötürülməsi, emalı və təqdim edilməsinin analoji formasından müvafiq texnologiyaların tətbiqi vasitəsilə həyata keçirilən rəqəmsal platformaya keçid nəzərdə tutulur.

İqtisadi məntiqə uyğun olaraq aşağıdakı səmərəlilik amilləri ilə müəyyən olunan rəqəmsallaşmanın üstünlükləri əyani görünür:

- *müəssisələr tərəfindən xarici mühitdən birbaşa rəqəmsal siqnaallar nəticəsində yeni bazar imkanlarından istifadə edilməsinin sürətlənməsi;*

- *sifarişçilərin sorğularının personallaşması və onlarla daimi əlaqələrin saxlanması üçün məlumatların sadələşdirilməsi və ucuzlaşması hesabına bu sifarişçilərə xidmət göstərilməsi keyfiyyətinin yaxşılaşması;*

- *business proseslərin optimallaşması (xərclərin maksimum azaldılması yolu ilə), eləcə də onların sadələşməsi və rəqəmsal qurğular hesabına sürətlənmə-*

si imkanlarının genişlənməsi;

- *bütün rəqəmsal kanal formalarından istifadə edilməsi və onların təmas nöqtələri hesabına müəssisələrin coğrafi əhatəsinin və məqsədli auditoriyasının artması. Bu amillər taktiki əhəmiyyətə malikdir, istehsalda və satışda rəqəmsal texnologiyalardan istifadə edilməsinə keçən müəssisələr üçün xarakterikdir.*

Rəqəmsallaşma və rəqəmsal iqtisadiyyat sferasında milli strategiyanın formalaşması üçün nəzərə almaq lazımdır ki, rəqəmsallaşmanın aktuallığı mübadilələrin sürətini və çoxcəhətliliyini yüksəldən, cəmiyyətin və iqtisadiyyatın inkişafı üçün prinsipcə daha geniş imkanlar açan, şəbəkələr və rəqəmsal platformalar vasitəsilə həyata keçirilən sosial kommunikasiyaların miqyasının artması ilə şərtlənir.

Rəqəmsallaşmanın nəticəsi idarəetmə mexanizmlərində əks əlaqələrin daha tam tətbiq edilməsidir. Məhz onlar planlara uyğun olaraq təsərrüfat fəaliyyətinin dayanıqlığının və səmərəliliyinin

yüksəldilməsi tədbirlərini müəyyən edir.

Nəzəri müddəalara əsaslanaraq fərz etmək olar ki, rəqəmsallaşma məqsəd yox, vasitədir, rəqəmsal iqtisadiyyat isə qalan iqtisadiyyatdan ayrıca nəzərdən keçirilməməli, fəaliyyət seqmenti kimi izah olunmalıdır. Bu zaman əmtəə və xidmətlərin istehsalında əlavə dəyərin məd-diləşməsi, xüsusilə internetdən asılı olan sahələr üçün rəqəmsal texnologiyaların köməyi ilə həyata keçirilir. Əgər rəqəmsal texnologiyalar və infrastruktur bütün iqtisadiyyat sferalarında və təsərrüfatçılıq səviyyələrində əməkdaşlığa kömək edirsə, o, mənə və dəyər kəsb edir.

Rəqəmsal iqtisadiyyat rəqəmsallaşma əsasında formalaşır və öz spesifikasiyına malikdir. Bunlar aşağıdakılardan ibarətdir:

- *şəxsi kontentin yaradılmasında və nəzarət edilməsində fərdin prioritet rolu (artımın dizaynerləri biliklər və bu biliklərə malik olan insanlardır);*

- *əmək predmetləri – informasiya aktiv rol oynayır, eyni zamanda, real sektorda o, passivdir;*

- *iqtisadi agentlərin kommunikasiyaların şəbəkə strukturunun üstünlüyü;*

- *inteqrasiyalı rəqəmsal platformalar ekosistemlərin, biznesin transformasiyanın əsası kimi çıxış edir;*

- *süni intellekt müxtəlif istehsal vasitələrinin və istehsal münasibətlərinin praktiki olaraq məhdudiyyətsiz kombinatorikasıdır (riyaziyyatın kombinasiyalar bəhəsi).*

Rəqəmsal iqtisadiyyat əmtəə və xidmətlərin istehsalı, bölgüsü, mübadiləsi və istehlakı sistemində yaranan münasibətləri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirir. Beləliklə, rəqəmsal iqtisadiyyatın mahiyyəti müəssisədə (ölkədə, şəhər təsərrüfatında) olan informasiya resurslarının və texnologiyalarının elə aktivlərə çevrilməsidir ki, onlardan istifadə edərək, tranzaksiya xərclərini real olaraq azaltmaq və biznes proseslərin səmərəliliyini artırmaq olar.

F.M.Qarayev,
BDU-nun dosenti

Dünya Bankı Afrika ölkələrinə 245 milyon dollar yardım ayırıb

Dünya Bankı Afrikanın cənub və şərq hissələrindəki ölkələrdə infrastruktur obyektləri tikintisinin dəstəklənməsi üçün 245 milyon dollar maliyyə ayrılması qərarını təsdiq edib. Bu, Dünya Bankının Afrika qitəsində bu qəbildən olan ilk təşəbbüsüdür. İnfrastrukturun maliyyələşdirilməsinə dair regio-

nal layihə enerji, nəqliyyat, logistika və sosial sahələrdə fəaliyyət göstərən özəl şirkətlər üçün uzunmüddətli maliyyələşdirmənin genişləndirilməsinə yönəlib. Dünya Bankının Böyük Səhradan cənubda yerləşən Afrika ölkələrində regional inteqrasiya üzrə direktoru Debora Vetselin sözlərinə görə, bu vəsait quraqlıq

ucbatından elektrik enerjisinin çatışmazlığı, həmçinin enerjinin ötürülməsi və paylanması zamanı yaranan ümumi itkiləri aradan qaldırmağa kömək edəcək. Sözügedən vəsait regionda maliyyə çatışmazlığını aradan qaldırmağa və özəl sektorda əlavə 975 milyon dolların səfərbər edilməsinə yönəldiləcək.

Çin ixrac vergisində sahibkarlara 90 milyon dollara yaxın güzəşt edib

Çin hökuməti COVID-19 pandemiyasının təsirinə məruz qalan ixrac müəssisələrinə təzyiqin azaldılması üçün bu ilin ilk beş ayı ərzində ixrac vergisi üzrə 632,4 milyard yuan (89,3 milyard dollar) güzəştə gedib. Dövlət vergi administrasiyasının məlumatına görə, martın 20-dən başlayaraq ölkədə 1464 adda ixrac məhsulunun bir hissəsi üçün vergi çıxılmalarının dərəcəsi 10 faizdən 13

faizə, digər hissəsi üçünsə 6 faizdən 9 faizə qaldırılıb. Pandemiyaya qarşı görülən tədbirlər şəraitində ixrac şirkətlərinə vergilərin qaytarılmasının asanlaşdırılması üçün vergi orqanları müxtəlif tədbirlər görüb. Bundan əvvəl Çin Xalq Respublikası Dövlət Şurasının rəhbəri Li Kenzyan ixrac vergisi güzəştlərinin həyata keçirilməsinin yaxşılaşdırılmasını, gömrük rəsmiləşdirilməsi sahəsində islahatların imkanlarından istifadə olunmasını, eləcə də xarici ticarətin və investisiyaların sabitləşdirilməsi fonunda müəssisələr üçün xidmətlərin optimallaşdırılmasını tövsiyə etmişdi.

Dubay turist qəbuluna başladı

Dubay iyulun 7-dən yenidən xarici turistləri qəbul etməyə başlayıb. Bu barədə əmirliyin səlahiyyətli məlumat verib. Eyni zamanda, Dubaya gələnlərin hamısı koronavirusdan keçdiklərini və cavabın

mənfi olduğunu göstərən sənəd təqdim etməli və ya hava limanında testdən keçməlidirlər. Nəticə müsbət olarsa, turistlər 14 günlük karantinə göndəriləcək. Qeyd edək ki, hazırda Dubaydan kənarda olan əmirlik sakinləri iyulun 6-dan etibarən geri qayıda bilərlər. Onlar da gəldikdən sonra koronavirus testinin nəticələrini təqdim etməli və ya nəticə çıxana qədər özlərini təcrid etməli olacaqlar. Eyni qayda ilə nəticə müsbət olarsa, onlar da 14 gün müddətində karantinə alınacaqlar.

“Amazon”un kapitallaşması 1,5 trilyon dolları keçib

ABŞ-ın Amazon şirkətinin bir səhminin qiyməti 3 min dollardan çox təşkil edib. Bunu Nasdaq birjasının məlumatları göstərir. Məlumat

əsasən, Amazon-un bazar kapitallaşması 1,5 trilyon dolları keçib. Bildirilib ki, şirkətin qiymətli kağızlarının bu qiyməti ilk dəfə qeydə alınıb.

ABŞ rəsmi olaraq Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatından çıxdı

ABŞ prezidenti Donald Tramp ölkənin Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatından rəsmi olaraq çıxdığını elan edib. Bu barədə öz “Twitter” hesabında Nyu-Cersi ştatının senatoru Bob Menendez məlumat verib. Senator qeyd edib ki, qərar “pandemiya dövründə” qəbul edilib və xaotik xarakter kəsb edir. “Bu, amerikalıların həyatını və maraqlarını qoruyacaq. Əksinə, onları xəstəlik için-

də qoyacaq”, – Menendez söyləyib. CNN kanalının verdiyi məlumata görə, qərar 2021-ci il 6 iyul tarixində qüvvəyə minəcək. Xatırladaq ki, Donald Tramp ÜST-ni hələ aprel ayında tənqid etməyə başlamışdır. Onun fikrincə, təşkilat koronavirus infeksiyasının yayılması ilə yetərli mübarizə aparmır. Nəticədə, prezident ABŞ-ın ÜST-ni bir daha maliyyələşdirməyəcəyini açıqlayıb.

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN

Professor Elşən Hacıadə Azərenerji ASC-nin vitse prezidenti
Ziyəddin Quliyevə, həyat yoldaşı
MƏLAHƏT XANIMIN
vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Professor Elşən Hacıadə professor
AYDIN SƏMƏDOVUN
vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Təsisçi:

Akademik Ziyad SƏMƏDZADƏ

Baş redaktor:

Aytən SƏMƏDZADƏ

ELMİ-REDAKSİYA ŞURASI:

Ziyad Səmədzadə, Ayten Səmədzadə, Akif Musayev, Qüdrət Kərimov,
Elşən Hacıadə, Elşad Səmədzadə, Məhəşv Əhmədov, Müşfiq Atakişiyev,
Amil Məhərrəmov, Rəfət Quliyev, Mirqasım Vahabov, Süleyman Qasimov,
Ədalət Muradov, Vahid Novruzov, Aydın Hüseynov, Rəsul Balayev,
Cahangir Qocayev, Abbas Əliyev

Dizayner:

Lamiyə NƏBİYEVƏ

Redaksiyanın ünvanı:
Əliyar Əliyev küçəsi, 7
Redaksiya: +99412 566 09 60
Faks: +99412 514 14 27
Mühasibatlıq:
+99412 566 63 08

Dərc olunan materiallardakı fikirlər
Azərbaycan dövlətinin mənafeyinə
uyğun gəlməlidir. “İQTİSADİYYAT”
qəzetinin kompüter mərkəzində yığılmış və
səhifələnmiş, «Azərmedia» MMC nəşriyyatı
mətbəəsində çap edilmişdir. Lisenziya:
022201; İndeks: 0355; Tiraj: 2500